

Koninklijke Marechaussee

Onderzoek aanknopingspunten ARGOS

Versie 1 Origineel exemplaar

Datum	21 januari 2010
Status	Definitief

Colofon

Ministerie van Defensie
District Landelijke en Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Biltsestraatweg 225,
Postbus 90004
3509 AA Utrecht

Contactpersoon

[REDACTED]
teamleider
T +31 (0)30 273 [REDACTED]
M +1 (0)6 [REDACTED]
F +31 (0)30 273 [REDACTED]
[REDACTED]@mindef.nl

Versie
Opdrachtgever

1 Origineel exemplaar
OM Arnhem

Inhoud

1	Colofon	2
1	Aanleiding en opdracht	5
1.1	Beschikbare informatie	5
2.	Onderzoek/verkenning aanknopingspunten	6
2.1.	Afdrukken foto's van VPRO namens ARGOS	6
2.2.	Rapport KMar	6
2.3.	Onderzoek NFI op verzoek van Defensie	8
2.4.	Onderzoek naar [REDACTED] bron	11
2.5.	Boek Wohlgethan	12
2.6.	Informatie uit spoeddebat	13
2.7.	Vergelijking informatie bij foto's	17
3.	Conclusie	18
4.	Bijlagen	19
4.1	9 afdrukken van digitale foto's van Argos	19
4.2	Rapport van bevindingen KMar van 13-08-2002	19
4.3	Kleurenkopie bijlage 12 fotoreportage rapport KMar	19
4.4	Overzicht vergelijking foto's	19
4.5	Overdrachtsbewijs foto's aan NFI	19
4.6	FIT-verslag aanvraag onderzoek Defensie	19
4.7	Toestemming destructief onderzoek NFI	19
4.8	FIT-verslag van het NFI	19
4.9	Rapportage NFI (voorlopige conclusie per mail) <i>toegevoegd</i>	19
4.10	Passages uit boek Wohlgethan	19
4.11	Overzicht internetgegevens [REDACTED] <i>eindrapport NFI</i>	19
4.12	Proces-verbaal van verhoor getuige	19

1 Aanleiding en opdracht

Naar aanleiding van het rapport Verkenningsonderzoek ARGOS, gedateerd 7 november 2009 heeft er op vrijdag 20 november 2009 te 08.30 uur een bijeenkomst plaats gevonden op brigade CR&I te Utrecht, tussen [REDACTED] van het Arrondissementsparket Arnhem, [REDACTED] KMar, [REDACTED] en [REDACTED]

Tijdens deze bijeenkomst is het bovengenoemde rapport besproken, evenals de wenselijkheid en mogelijkheden van eventueel nader onderzoek. Van Mr. [REDACTED] is volgende opdracht ontvangen:

Onderzoek of er voldoende aanknopingspunten zijn om aanvullend onderzoek te doen naar het schietincident van 7 augustus 2002 in Afghanistan.

1.1 Beschikbare informatie

In aansluiting op zijn verzoek tot onderzoek naar aanknopingspunten heeft Mr. [REDACTED] de navolgende verzoeken gedaan:

- Aan ARGOS van de VPRO en MONITOR van de ARD is verzocht om de informatie met betrekking tot foto's en andere relevante informatie beschikbaar te stellen
- Aan het Ministerie van Defensie is het verzoek gedaan om het originele dossier van de KMar uit 2002 met daarbij alle relevante informatie.

2. Onderzoek/verkenning aanknopingspunten

Het onderzoek is gebaseerd op bestudering van de al beschikbare informatie zoals beschreven in het rapport Verkenningsonderzoek, nieuw aangeboden informatie en onderzoek door het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Aan de hand van deze informatie is gekeken naar aanknopingspunten, die mogelijk aanleiding kunnen geven voor aanvullend onderzoek naar het incident dat op 7 augustus 2002 heeft plaats gevonden.

Bij het onderzoek zijn tevens een aantal opmerkingen betrokken, die zijn gemaakt in het spoeddebat in de Tweede Kamer op woensdag 16 december 2009, om 20.30 uur. Dit spoeddebat met de Ministers van Defensie en Justitie vond plaats naar aanleiding van het herhaaldelijk uitstel op Kamervragen van diverse Kamerleden op 7 oktober 2009 aan de Minister van Defensie naar aanleiding van de radio-uitzending van ARGOS van 3 oktober 2009 over het schietincident in augustus 2002.

2.1. Afdrukken foto's van VPRO namens ARGOS

Er is door VPRO Radio, die het programma ARGOS uitzend, naar aanleiding van het verzoek van Mr. [REDACTED] een set van 9 afdrukken in kleur van digitale foto's ter beschikking gesteld, gemerkt van 1 tot 9. Aan de achterzijde zijn deze afdrukken voorzien van datumgegevens in een tijdcode in uren, minuten en seconden. Digitale kopieën wenste men niet te verstrekken in verband met bronbescherming.

Deze afdrukken zijn op dinsdag 8 december 2009 door de officier van justitie Mr. [REDACTED] ter beschikking gesteld van rapporteur. Deze foto's zijn opgenomen in bijlage 1 van dit rapport.

2.2. Rapport KMar

Door tussenkomst van de Staf KMar werd op 9 december 2009 van de Defensiestaf een tweetal ordners ontvangen met onder andere het origineel exemplaar van het rapport van bevindingen van de KMar uit 2002 genummerd 02-620020, gedateerd op 13 augustus 2002 (Rapport KMar).

Ik, rapporteur, zag dat het Rapport KMar was opgemaakt in opdracht van de Bevelhebber van de Koninklijke Marechaussee, naar aanleiding van de commandantenmelding de CC 1 (NL) INFCIE ISAF 3, [REDACTED]. Ik zag dat het rapport 18 bijlagen bevatte genummerd 1 t/m 18. Er werd echter in het Rapport KMar een aantekening gevonden dat bijlage 12 bestaande uit de fotoreportage met originele digitale en analoge foto's waren overgedragen aan het NFI te Rijswijk. In het Rapport KMar was een kleurenkopie van de fotoreportage aanwezig. Verder ontbrak bijlage 13 bestaande uit fotorolletjes en diskettes in een enveloppe. In het Rapport KMar wordt melding gemaakt van twee diskettes. Één daarvan is een kopie met digitale foto's.

Op woensdag 16 december 2009 is door rapporteur bij de staf van het Ministerie van Defensie geïnformeerd naar deze foto's en of er door het NFI momenteel onderzoek werd gedaan aan de foto's. Er werd mij medegedeeld dat er nog geen onderzoek had plaats gevonden, omdat onderzoek van de foto's in opdracht van het Ministerie van Defensie een eventueel strafrechtelijk onderzoek kon doorkruisen.

In het Rapport KMar zijn naast diverse rapportages een tiental gedetailleerde verklaringen opgenomen van getuigen die op de plaats van het schietincident zijn geweest. Uit de verklaringen komt naar voren wat de situatie ter plaatse was.

Korte samenvatting

Op 7 augustus 2002 omstreeks 07.37 uur waren 4 NL militairen van 1 (NL) INFCIE ISAF 3 met een tolk onderweg met 2 voertuigen naar een meeting. Onderweg wordt het voorste voertuig tot stoppen gemaand door lokale bevolking. Ook het 2^e voertuig stopt. Door enkele lokalen wordt een onsamenhangend verhaal verteld over een schietpartij die gaande is op een berghelling op ongeveer 2 km in Zuidelijke richting. Het gevecht zou gaan om Al Qaida leden en de politie. De NL militairen horen uit die richting schoten van klein kaliberwapens. Ze horen ook het afschieten van RPG's. Door hun richtmiddelen kunnen zij zien dat er twee groepen personen in uniform kennelijk in vuurcontact waren met andere personen die vanuit hun positie niet waren waar te nemen. Naar aanleiding van deze bevindingen werd via de radio de OPS-room geïnformeerd, waarbij om assistentie van de Quick Reaction Force (QRF) wordt gevraagd. In afwachting van de komst van de QRF worden zij meegenomen door de lokale bevolking naar een drietal politiemensen, die korte tijd later werden opgepikt door een busje die met hoge snelheid in de richting van de locatie reed waar geschoten werd.

Na aankomst omstreeks 08.23 uur van de QRF, die bestond uit een aantal NL militairen van de dezelfde eenheid, worden 6 NL militairen en de tolk door een persoon in groen uniform meegenomen naar de plaats waar was geschoten. Het schieten was intussen opgehouden. Onderweg naar de locatie, rond 09.14 uur, worden 2 doden aangetroffen. Op de locatie worden vervolgens 9 doden bij elkaar aangetroffen. Op deze locatie staan ook ongeveer 50 tot 60 politieagenten onder leiding van 2 Afghaanse generaals. Van alle slachtoffers worden in opdracht van de NL commandant foto's gemaakt. Er blijkt dan nog één van de slachtoffers in leven te zijn. Deze wordt tegen de wil van de aanwezige Afghanen door de NL militairen omstreeks 10.15 uur afgevoerd naar een hospitaal, maar komt onderweg te overlijden. De situatie wordt door de NL commandant via de radio doorgegeven naar de OPS-room. De gehele setting had een lugubere indruk achter gelaten bij de NL militairen. Omstreeks 10.45 uur komen de NL militairen terug op de basis waar uitgebreid verslag wordt uitgebracht aan de internationale staf van KMNB. De digitale foto's worden met behulp van een computer ingelezen en verspreid naar een hoger niveau. Ook hier worden weer kopieën van de foto's gemaakt en verder verspreid.

Uit diverse verklaringen is op te maken wie op welk moment de 9 digitale en 10 analoge foto's heeft genomen van de aangetroffen situatie. De digitale foto's laten alleen de slachtoffers zien en de analoge foto's de slachtoffers met daarnaast NL militairen, om als bewijs te dienen dat zij inderdaad ter plaatse waren. De verklaringen zijn consistent en vullen elkaar aan. Foto's die ter plaatse zijn genomen zijn opgenomen in de fotobijlage als bijlage 12 van het Rapport KMar.

Verder zijn in het Rapport KMar de diverse meldingen en rapportages in zowel internationale, nationale als Afghaanse lijn opgenomen. Het rapport KMar is op 20 augustus 2002 door tussenkomst van Staf KMar aangeboden aan de CDS.

Een kopie van het Rapport KMar (exclusief bijlagen) en een kleurenkopie van bijlage 12 worden bij dit rapport gevoegd.

Ik zag dat het rapport KMar overeen kwam met de beantwoording van Kamervragen door de Minister van Defensie op 18 februari 2008 op vragen die waren gesteld door Kamerlid Van Bommel op 18 januari 2008.
(Aanhangsel van de Handelingen Tweede Kamer nummer 1375 vergaderjaar 2007-2008)

2.3. Onderzoek NFI op verzoek van Defensie

Op donderdag 17 december 2009 heeft rapporteur telefonisch overleg gehad met de [REDACTED] van het Ministerie van Defensie. Hij deelde mij per e-mail mede dat het fotomateriaal van defensie uit het dossier KMar in bewaring was gegeven bij mevrouw [REDACTED] van FSO Haaglanden/Hollands-Midden (HHM). Bij haar waren op 20 oktober 2009 door Defensie een Cd-rom met foto's en documenten afgegeven, met 2 floppy's (diskettes) en 2 doosjes met negatieven en de originele fotoreportage van het Rapport KMar. Het overdrachtsbewijs is als bijlage 3 bij dit rapport gevoegd. Er heeft op 20 oktober 2009 een Forensisch Intake (FIT) gesprek plaatsgevonden met enerzijds Drs [REDACTED] namens het Ministerie van Defensie en [REDACTED] en enkele onderzoekers van het NFI anderzijds. Hierbij werden een aantal onderzoeksvragen opgesteld. De onderzoeksvragen die namens Defensie werden gesteld waren:

- Kan het NFI tijdstippen van opname bepalen van het aangeleverde materiaal?
- Zijn de digitale foto's rond hetzelfde tijdstip gemaakt als de analoge foto's?
- Wat is het tijdstip van opname van de digitale foto aanwezig op de Cd-rom, van de militair staande bij een voertuig?
- Is het been van een militair te zien op foto 2a, een been van een van de militairen te zien op een van de overige foto's?
- Wat staat er aan informatie op de aangeleverde floppy's (diskettes)

Overleg NFI

Op vrijdag 18 december 2009 heeft rapporteur telefonisch overleg gehad met [REDACTED] van FSO Haaglanden/Hollands-Midden. Zij deelde desgevraagd mede dat in verband met een mogelijk strafrechtelijk onderzoek er door het NFI in overleg met het Ministerie van Defensie geen onderzoek aan het fotomateriaal had plaatsgevonden. Indien het NFI in opdracht van Defensie onderzoek aan de foto's zou verrichten, verspeeld het NFI daarmee haar onafhankelijke positie, indien zij naderhand in opdracht van het OM hetzelfde onderzoek zou willen doen.

Op vrijdag 18 december heeft er vervolgens telefonisch overleg plaats gevonden tussen Mr. [REDACTED] en [REDACTED] van het Ministerie van Defensie, Mr. [REDACTED]. Naar aanleiding hiervan is besloten dat het Openbaar Ministerie in Arnhem het NFI alsnog opdracht geeft het onderzoek naar de foto's in behandeling te nemen.

FIT-gesprek NFI

Op woensdag 23 december 2009, omstreeks 13.00 uur heeft rapporteur samen met [REDACTED] van FSO Haaglanden/Hollands-Midden een Forensisch Intake gesprek (FIT) gehad met vier onderzoekers van het NFI. Hierbij zijn de verschillende methoden van onderzoek en de verschillende doorlooptijden van deze onderzoeken besproken. Aan de hand hiervan zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Kunnen de foto's aangeleverd door de VPRO (AACD1011NL), afkomstig zijn van dezelfde bron als de foto's die zijn aangeleverd door de Kmar op de CD (AABP3737NL) en in het rapport (AABP3742NL)?
- Is er een verklaring voor de verschillen in opname tijdstip die wordt waargenomen bij de foto's (digitaal)?

De afdrucken van foto's die door de VPRO zijn aangeleverd, zijn aan het NFI ter beschikking gesteld en zullen mee worden genomen in de onderzoeksvragen. Verder is door rapporteur verzocht om te bezien of de bestandsinhoud van de Cd-rom die door Defensie was aangeleverd hetzelfde was als de Cd-rom die door mij was ontvangen van de Staf KMar. Hiervoor zal door het NFI een bestandsoverzicht van de Cd-rom van Defensie worden verstrekt.

Gelet op de tijdsdruk in verband met beantwoording van Kamervragen door de Minister van Defensie wordt gekozen voor een beperkt onderzoek, met uiterlijke beantwoording van de bovengenoemde vragen op 28 januari 2010.

Het verslag van het FIT gesprek wordt bij dit rapport gevoegd.

Bij vergelijking van de fotokopie van de fotobijlage bij het Rapport KMar uit 2002 in het dossier welke door Defensie was aangeleverd en de originele fotoreportage van het dossier KMar uit 2002 welke in het bezit van het NFI was, zag ik rapporteur, dat de kleurenkopie conform het origineel was.

Verzoek om HASH-code

Verder is door het NFI verzocht om indien de VPRO geen digitale versies van de foto's wil aanleveren, aan VPRO verzocht kan worden om aan de hand van een beschrijving van het NFI, de zogenaamde HASH-waarde van de foto's op te stellen. Dit geeft een unieke code aan een foto, zonder dat daarmee de herkomst van de foto kan worden bepaald. Deze HASH-waarde kan worden vergeleken met de andere foto's en dat kan iets zeggen in hoeverre de foto's identiek zijn aan elkaar.

Op woensdag 6 januari 2010 is dit verzoek door ovj [REDACTED] per e-mail aan de heer [REDACTED] van de VPRO verzonden.

Op woensdag 14 januari 2010 is per e-mail de gevraagde informatie door tussenkomst van ovj [REDACTED] ontvangen van VPRO en onmiddellijk per e-mail ter beschikking gesteld van het NFI.

Verzoek om fotocamera

Bij het FIT gesprek met een vertegenwoordiger van Defensie was door het NFI gevraagd om een gelijk type fotocamera ter beschikking te stellen voor het onderzoek. Volgens ARGOS/MONITOR zou uit onderzoek door een Duits onderzoeksbureau gebleken zijn dat het zou gaan om een Sony Mavica FD 73. Tijdens het FIT gesprek namens het OM werd wederom dit verzoek gedaan door het NFI. Na aanleiding hiervan heb ik op 24 december 2009 telefonisch contact gehad met de [REDACTED] van het Ministerie van Defensie en hem dit verzoek doorgegeven. [REDACTED] zou trachten op korte termijn een soortgelijk type beschikbaar te stellen.

Op woensdag 6 januari 2010 heb ik navraag gedaan naar de stand van zaken m.b.t. het aanleveren van de camera. Hierbij werd mij door [REDACTED] mede gedeeld dat er verschillende typen camera's destijds in gebruik waren bij Defensie en dat nu niet meer te achterhalen was welke type camera destijds in gebruik was bij het betreffende onderdeel. Na overleg met de Forensisch adviseur [REDACTED] is besloten om het onderzoek naar de foto's af te wachten, omdat die mogelijk kunnen leiden tot een juist camera type. Dan alsnog kunnen worden gekeken om een gelijksoortig type fotocamera beschikbaar te stellen voor het onderzoek.

Verzoek destructief onderzoek

Op woensdag 30 december 2009 kreeg ik, rapporteur, het bericht dat van FSO-adviseur [REDACTED] dat één van de floppy's niet meer functioneerde, waardoor het niet meer op de gewone manier onderzocht kon worden. Om toch onderzoek te kunnen verrichten aan de inhoud moet het omhulsel worden gedemonteerd en het schijfje in een ander omhulsel geplaatst worden. Zij vroeg hiervoor toestemming. Ik rapporteur heb telefonisch hiervoor toestemming gegeven. Een schriftelijke bevestiging zou per fax worden verzonden. Op maandag 4 januari 2010 heb ik hiervoor schriftelijk toestemming gegeven. Het verzoek en toestemming worden bij dit rapport gevoegd.

Verstrekking aanvullende foto bestanden

Op maandag 11 januari 2010 werd door tussenkomst van FSO-adviseur [REDACTED] het bericht ontvangen van het NFI dat de fotobestanden welke op de Cd-rom welke door het Ministerie van Defensie was afgegeven fotobestanden stonden die niet bruikbaar waren voor onderzoek door het NFI. Zij waren namelijk verwerkt in een presentatie. Het NFI verzocht om een forensische kopie van de fotobestanden op de Cd-rom van de Staf KMar. Door tussenkomst van de afdeling Digitale Recherche van BCR&I is een forensische kopie gemaakt van de fotobestanden van de Cd-rom van staf KMar en van de fotobestanden welke zijn gekopieerd van de hierna te noemen getuige [REDACTED]. Deze zijn op dinsdag 12 januari 2010 ter beschikking gesteld van het NFI.

Voorlopige resultaten NFI

Op vrijdag 15 januari 2010 werd door rapporteur een mail ontvangen met daarin een aantal voorlopige conclusies, mogelijke onderzoeksrichtingen welke voor 1 februari 2010 afgerond zouden kunnen worden en onderzoeksrichtingen welke een aanvullende opdracht nodig hebben van het OM.

De voorlopige conclusies die per mail zijn toegezonden kan worden geconcludeerd dat de fotobestanden van Argos dezelfde hashwaarden hebben als fotobestanden op de CD-Rom van Kmar. Dat geeft geen absolute zekerheid over het identiek zijn van deze bestanden. Er kan wel geconcludeerd worden dat 9 fotobestanden op de Cd-rom van Kmar identiek zijn aan die door defensie op CD zijn aangeleverd, en deze zijn in zes gevallen identiek aan fotobestanden op de floppydisk.

De overige drie fotobestanden op de floppy bevatten elk 1 sector van 512 bytes die niet uitgelezen kon worden ivm leesfouten. De overige data van deze drie fotobestanden komt wel overeen met de data op de overeenkomstige positie in de fotobestanden op de Cd-rom van KMar (en de CD van defensie).

Het NFI kan met het huidige beschikbare materiaal niet vast stellen welke foto bestanden als bronbestanden kunnen worden beschouwd. Het is nog de vraag of dat überhaupt vast gesteld kan worden.

Ten aanzien van de verschillen in tijdstempels bij de verschillende fotobestanden, zal, indien mogelijk, in de rapportage een beschrijving van een scenario opgenomen worden dat consistent is met de in het onderzoeksmateriaal aangetroffen tijdstempels. Dit scenario is dan een van de mogelijke scenario's waarvoor dit geldt (andere scenario's, inclusief die manipulatie van het onderzochte materiaal omvatten, worden daarmee niet uitgesloten).

Naar aanleiding van deze mededeling heeft er op maandag 18 januari 2010, omstreeks 16.00 uur overleg plaats gevonden met de Mr. [REDACTED].

In verband met de interne behandeling van het onderzoek van aanknopingspunten ruim voor 1 februari 2010 worden alleen deze voorlopige conclusies opgenomen in dit rapport. De definitieve rapportage van het NFI kan echter niet eerder verwacht worden dan op 26 januari 2010. Hierin kunnen dan nog wijzigingen of aanvullingen zijn opgenomen. Het rapport van het NFI wordt nagezonden. De mailwisseling over de voorlopige conclusies is bij dit rapport gevoegd.

2.4. Onderzoek naar [REDACTED] bron

Op donderdag 10 december 2009 werd informatie ontvangen dat [REDACTED] genaamd [REDACTED] zich via een e-mail had gemeld bij een medewerker van het Ministerie van Defensie.

In deze E-mail meldt hij dat hij [REDACTED]

[REDACTED] Tegen deze achtergrond kan hij de conclusies tegenspreken die zijn gepubliceerd in de drie uitzendingen van Argos en Monitor. [REDACTED]

De e-mail is ondertekend met [REDACTED] van [REDACTED] [REDACTED] (In de buurt van [REDACTED] Tel.: [REDACTED], Fax: [REDACTED])

Na gevoerd overleg met de officier van justitie Mr. [REDACTED] op 15 december 2009 heeft rapporteur op 16 december 2009 pogingen ondernomen om in contact te komen met [REDACTED] om te vernemen op basis van welke informatie hij deze beweringen doet. Het door de heer [REDACTED] vermelde telefoonnummer is op 16, 17 en 18 december 2009 en op 15 januari 2010 op wisselende tijdstippen door rapporteur gebeld doch er werd niet opgenomen. Het gebruikte mailadres was via dienstmail echter niet te benaderen. Ook de betrokken medewerker van Defensie kent [REDACTED] niet of heeft andere contact gegevens van hem.

Vervolgens is rapporteur op internet gaan zoeken naar mogelijke contactgegevens van betrokkene. Hierbij werden een aantal internetsites bezocht die de navolgende informatie opleverde:

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED] is bereikbaar op het mobiele nummer [REDACTED]. Ook dit mobiele nummer is door rapporteur regelmatig contact gezocht maar werd slechts beantwoord met de voicemail [REDACTED]. Rapporteur heeft geen bericht achtergelaten.

Een overzicht van het onderzoek op internet is bijgevoegd.

Resultaat onderzoek

Aangezien er geen contact kon worden gelegd met de heer [REDACTED] is mij niet bekend over welke informatie de heer [REDACTED] beschikt. Echter zijn conclusie dat hij de beweringen van Argos en Monitor kan tegenspreken is in lijn met de bevindingen van de rapporteur over de hypothesen en conclusies van Argos en Monitor. Niet bekend is of de informatie waarop de conclusie van [REDACTED] gebaseerd is, ook dezelfde is.

2.5. Boek Wohlgethan

In de ordners die waren aangeleverd door het Ministerie van Defensie op verzoek van Mr. ██████ zat onder andere ook een kopie van het boek "Endstation Kabul" van Achim Wohlgethan. In zijn boek "**Endstation Kabul**" beschrijft Wohlgethan in de eerste vijf pagina's van het hoofdstuk "**Auge in Auge met afghanischen Kämpfern**" op pagina 175 t/m 179 de gebeurtenissen op 7 augustus 2002.

Korte samenvatting

Tijdens een patrouille in het district Paghman worden zij op de hoogte gesteld dat in het district Bagrami, zuidwestelijk van Kabul er criminele en gewelddadige voorvallen plaats gevonden hadden. Een bloeddorstige bende van 12 personen is plunderend van Kabul naar Bagrami getrokken. In district Paghman hadden ze een politiestation in een klein dorp aangevallen en 2 agenten vermoord. Een derde agent had kunnen vluchten en een radiobericht kunnen afgeven. Het gehele commando werd gealarmeerd en ter ondersteuning opgeroepen.

Kennelijk was zijn eenheid met 8 man en 2 voertuigen dicht in de omgeving en hebben meteen de achtervolging ingezet.

Bij de achtervolging kwamen zij langs het overvallen politiestation. Daar hadden zich een aantal dorpsbewoners verzameld. Zij gaven met handgebaren de vluchtrichting van de 12 mannen aan. Vervolgens is de eenheid voorzichtig richting zuiden getrokken. Onderweg vinden ze nog een Duits militair verbandpakje en later vinden ze een paar laarzen en een vaag bloedspoor. Na korte tijd konden ze in de verte schoten horen. Na voorzichtig verder te zijn gegaan zien ze in de verte een aantal zwarte stippen een de helling van berg afkomen in hun richting. Dat moesten volgens Wohlgethan wel de rest van de Afghanen op de vlucht zijn. Het waren er al minder dan 12 die de helling liepen. Plotseling vielen de mannen op de grond en verdwenen uit hun gezichtsveld. Vanuit hun positie konden zij niet in de terreinverlaging kijken. Kort daarna riep de teamleider over de radio dat eigen eenheden voor hen waren. Wohlgethan beschrijft dat zij erg voorzichtig moesten zijn. Op een gegeven moment komen er plotseling met hoge snelheid twee Jeeps aangereden. Uit een van de voertuigen stapte een ISAF officier uit en een in burger geklede man, die hij kende van een eerdere ontmoeting op het Kamp en zich voorstelde als iemand van de Amerikaanse nieuwsdienst. Hij vroeg of er iets gefilmd was, waarop ontkennend wordt geantwoord. Vervolgens zien ze dat een cameraman zijn filmcamera heeft opgesteld en desgevraagd aangeeft cameraman bij de Amerikaanse zender NBC te zijn.

Patrouillerapport eenheid 411

Van de patrouilles van het KCT op 7 augustus 2002 is onder andere een patrouillerapport van KCT eenheid 411 waartoe ook Wohlgethan behoorde. Dit rapport geeft duidelijkheid over tijdstippen en locaties en routes van de KCT eenheid 411. De eenheid werd die dag op patrouille gestuurd. Zij zijn omstreeks 09.28 uur vertrokken met 8 man in 2 voertuigen. Vervolgens wordt de eenheid door de Operational Commander (OC) van het KCT terug geroepen naar het kamp, waar zij omstreeks 10.52 uur aankomen. Zij krijgen vervolgens rond 11.00 uur een nieuwe opdracht en vertrekken dan omstreeks 12.00 uur weer voor hun opdracht. Uit het feitenrelaas van Defensie valt op te maken dat er informatie was van ANA / NDS dat er mogelijk nog meer ontsnapte gevangenen waren in de omgeving waar de slachtoffers zijn aangetroffen. De eenheid 411 krijgt de opdracht mee de omgeving te verkennen en te zoeken naar ontsnapte gevangenen. Ze stuiten dan op een locatie waar mogelijk gewonden zijn verzorgd en doden zijn verzameld. Op deze locatie was ook een filmploeg van CBS aanwezig die opnamen aan het maken waren van de locatie. Zowel van de aangetroffen bloedvlekken als van de CBS filmploeg zijn foto's gemaakt die in het patrouillerapport zijn opgenomen. Omstreeks 13.42 uur verschijnt er op deze locatie ook een patrouille met een Duitse en Deense liaisons van KMNB samen

met 2 CIA leden, die ook interesse hadden in de locatie en foto's namen van de verzamelplaats.

Opmerkingen

Wanneer dit hoofdstuk wordt gelegd naast het feitenrelaas zoals dat door defensie is samengesteld op basis van onder andere het patrouille rapport van eenheid 411 van het KCT vallen een paar zaken op.

- Er wordt in het boek geen melding gemaakt van het feit dat de patrouille wordt terug geroepen naar het kamp, in tegenstelling tot wat in het feitenrelaas van defensie en het patrouillerapport van KCT eenheid 411 is vastgelegd.
- In het boek wordt geen informatie gegeven over tijdstippen, locaties en duur van de verschillende gebeurtenissen.
- De zwarte stippen worden door Wohlgethan kennelijk geïdentificeerd als ontsnapte gevangenen, maar aanwijzingen hiervoor worden niet gegeven en het kunnen evengoed andere personen zijn geweest. In ieder geval is het aantal minder dan 12 en hij heeft de personen daarna ook niet meer gezien.
- In het verloop beschrijft Wohlgethan verder wat ook is beschreven in het patrouille rapport van eenheid 411 van het KCT. Het aantreffen van bloedvlekken op verschillende locaties, de aanwezigheid van een CBS camera team op een van de locaties en de ontmoeting met een Duitse en Deense ISAF liaisons samen met CIA-leden.

Resultaat onderzoek

De passages uit het boek van Wohlgethan komen grotendeels overeen met de informatie uit het patrouille rapport van KCT eenheid 411 van die dag.

Gezien deze overeenkomsten met het patrouillerapport en het ontbreken van andere toetsbare informatie in het boek bevatten de passages uit het boek van Wohlgethan geen nieuwe informatie. De betreffende passages worden bij dit rapport gevoegd.

2.6. Informatie uit spoeddebat

Tijdens het spoeddebat in de Tweede Kamer op woensdag 16 december 2009, om 20.30 uur met de Ministers van Defensie en Justitie werd onder andere door Kamerlid Van Bommel van de SP een aantal vragen gesteld. Van Bommel vroeg in hoeverre de Minister van Defensie antwoord kon geven op de vraag of het onderzoek van de KMar in 2002 zich uitsluitend gericht heeft op leden van het KCT, of ook op leden van de C-cie van 11 Luchtmobiele brigade (LUMBBRIG). Hij baseert zich op bronnen rondom de Krijgsmacht die daarmee vanavond naar buiten zouden zijn gekomen. De Minister van Defensie weet volgens Van Bommel het antwoord op die vraag en kan die geven. De Minister van Defensie wil geen antwoord op die vraag in het licht van wat tijdens het debat is besproken.

In het radioprogramma van ARGOS op zaterdag 19 december 2009 licht Van Bommel zijn opmerking tijdens het spoeddebat telefonisch toe. Rapporteur heeft via de internetsite <http://weblogs.vpro.nl/argos> dit programma beluisterd.

Korte samenvatting interview:

In antwoord op de vraag dat niet alleen leden van het KCT bij het schietincident betrokken waren, maar ook leden van de C-cie van 11 LMBBRIG zegt Van Bommel dat de C-cie in ieder geval in de omgeving was van het schietincident en dat de LMBBRIG over foto's beschikt en dat er sprake is van een foto waarop een deel van een Nederlandse militair te zien zou zijn die op het lichaam van een gedode Afghaan staat. Van Bommel meldt verder dat zijn bron zelf in het gebied was in 2002 en dat zijn bron radioverkeer had opgevangen waarin werd gezegd dat men zich niet met dit voorval mocht bemoeien.

Van Bommel maakt hieruit op dat men kennelijk door directe waarneming heeft gezien dat er geëxecuteerd werd of kort volgend op de executies Nederlandse militairen het commando zouden hebben gekregen: Bemoei je er niet mee. Dat zou volgens Van Bommel betekenen dat men betrokken is bij iets. Dat zou betekenen dat Nederlandse militairen zouden hebben moet ingrijpen om een executie te voorkomen. Een standrechtelijke executie is een oorlogsmisdrijf en Nederlandse militairen hebben de plicht om in te grijpen of het te rapporteren.

Op vragen van de journalist wie de bron is van Van Bommel wil Van Bommel geen antwoord geven, maar geeft wel aan dat de bron nog actief (militair?) is en dat hij niet wil, dat het directe functioneren van de bron in gevaar komt. Desgevraagd wil Van Bommel wel kwijt dat het om militaire kringen gaat die in 2002 in het gebied waren en Van Bommel weet niet of die direct bij het schietincident betrokken waren. Volgens de bron Van Bommel is het radiobericht ook naar boven doorgegeven en er moeten dus verslagen zijn van het voorval. Van Bommel beklagt zich verder over de summiere beantwoording van de vragen door de Minister van Defensie. Op de vraag waarom Van Bommel in het debat met veel aplomb zegt dat de Minister van Defensie hiervan moet weten, zegt Van Bommel dat leden van de C-cie van de 11 LMBBRIG zijn gehoord en dat bij de beantwoording van Kamervragen daarop helemaal niet is ingegaan en dat er steeds wordt gesproken over leden van het KCT. Het KCT is iets anders als C-cie 11 LMB. Van Bommel zegt dat de Minister daarmee de Kamer informatie onthoudt. Hij roept de Minister van Defensie dan ook op om een en ander tot op de bodem uit te zoeken.

Resumé:

Uit bovenstaand valt het volgende op te maken:

- De Kamervragen in januari 2008 van Van Bommel richtten zich vooral op de door ARGOS/MONITOR veronderstelde betrokkenheid van het KCT bij het schietincident. Dat hierbij in de beantwoording specifiek op wordt ingegaan, wordt nu gebruikt als argument dat de betrokkenheid van C-cie 11 LMBBRIG wordt achtergehouden. Het onderzoek van de KMar in 2002 richtte zich namelijk alleen maar op de eenheid van de LMBBRIG, aangezien de betrokkenheid van het KCT helemaal niet aan de orde was.
- Kennelijk heeft een vermoedelijk actief dienende militair zich voorafgaand of tijdens het spoeddebat gemeld bij Van Bommel.
- Deze militair heeft kennelijk melding gemaakt van het bestaan van een foto bij LMBBRIG waarop een Nederlandse militair op een gedode gevangene zou staan.
- Deze militair was kennelijk tijdens het incident in het gebied en kon het berichtenverkeer volgen tijdens de ontdekking van het incident, waarbij kennelijk door iemand is geroepen om zich niet met het incident te bemoeien. In welke context dit radiobericht is geweest wordt niet verteld.
- Van Bommel wenst de identiteit van zijn bron niet bekend te maken uit vrees voor het functioneren van deze actief dienende bron.

Contact Van Bommel:

Naar aanleiding van bovenstaande en in overleg met de ovr. heb ik rapporteur op woensdag 23 december 2009, omstreeks 12.10 uur telefonisch contact opgenomen met de heer Van Bommel. Ik, rapporteur, heb aan de heer Van Bommel verteld dat ik bezig was met het onderzoek naar aanknopingspunten en dat ik belangstelling had naar de informatie van zijn bron en vooral naar de vermeende foto waarover is gesproken. De heer Van Bommel deelde desgevraagd mede dat hij geen direct contact had met zijn bron, maar hem wel kon bereiken. Van Bommel zegde desgevraagd verder toe met zijn bron contact op te nemen en hem te vragen in hoeverre deze bereid was om mee te werken aan het onderzoek en of deze in staat was de foto of een kopie daarvan te bemachtigen en deze ter beschikking te stellen van het onderzoek.

Aanmelding van een bron

Op maandag 4 januari 2010 kreeg ik rapporteur via [REDACTED] het bericht dat [REDACTED] bij het hoofd van [REDACTED] had gemeld dat de informatie die door Ministerie van Defensie aan de Kamer gemeld is, niet correct is. In die zin dat Nederlandse militairen van LMB aanwezig waren bij de executie van de Afghanen. Deze informatie heeft hij ook gegeven aan het Kamerlid Van Bommel. Naderhand werd bekend dat het ging om de [REDACTED]. Op maandag heb ik rapporteur telefonisch contact gehad met de [REDACTED] en hem gevraagd of hij bereid was om mee te werken aan het onderzoek. Hij verklaarde zich hiertoe bereid.

Verhoor getuige

Naar aanleiding hiervan heb ik rapporteur op dinsdag 5 januari 2010 een getuigenverhoor afgenomen van de [REDACTED].

Getuige meldde dat hij niet de bron is waarover Van Bommel in het spoeddebat over sprak. Hij heeft via de televisie toevallig het spoeddebat van 16 december 2009 gevolgd en zijn collega van destijds [REDACTED] gebeld, om hem te attenderen op het spoeddebat wat aan de gang was. Hij deed dit omdat het ging over een schietincident tijdens hun uitzendperiode en die zij van nabij hadden meegekregen. [REDACTED] heeft hem vervolgens op 20 december 2009 weer gesproken en aan hem verteld dat hij was benaderd door Kamerleden over het incident. [REDACTED] vroeg aan hem of getuige bezwaar had om met Kamerleden te praten over deze zaak. Getuige had daar geen bezwaar tegen. Hij is vervolgens tot zijn verbazing op 23 december 2009 gebeld door Kamerlid Van Bommel die met hem wilde spreken. Er is vervolgens een afspraak gemaakt bij getuige thuis waar ruim 2,5 uur met Van Bommel heeft gesproken over zijn ervaringen. Hij heeft Van Bommel tevens kopieën gegeven van 9 digitale foto's van slachtoffers van het schietincident. Omdat getuige met een Kamerlid had gesproken heeft hij het gemeld aan zijn commandant en aan [REDACTED] op maandag 4 januari 2010. Op de vraag van Van Bommel of hij bezwaar had om met de projectleider van de KMar te praten, verklaarde getuige daar geen probleem mee te hebben. Op vraag van Van Bommel of hij ook met Argos wilde praten antwoordde de getuige negatief.

Tijdens het verhoor vertelde de getuige verder dat hij in augustus 2002 in Kabul geplaatst was als [REDACTED]. Hij was zich op 7 augustus 2002, omstreeks 08.00 uur met [REDACTED] gereed aan het maken om te vertrekken en had net zijn radio ingeschakeld en hoorde een kreet in Nederlands over het radionet dat er ergens een vuurgevecht aan de gang was en dat de berichtgever zich er even niet mee wilde bemoeien. Die uitspraak triggerde hem en kon hij niet geloven dat zoiets werd gezegd. Even later hoorde hij via de radio dat de commandant ter plaatse kwam. De getuige heeft gedurende ongeveer 40 minuten flarden van het radioverkeer van deze eenheid daarvan opgevangen. Na het incident zijn 's avonds [REDACTED] op een floppy 9 foto's afgegeven door de Duitse Intell-groep. In de weken daarna heeft getuige onder andere geïnformeerd bij de KMar over de stand van het onderzoek, waarop de KMar antwoordde dat er niet veel viel te onderzoeken omdat de militairen pas ter plaatse kwamen op het moment dat het vuurgevecht was afgelopen. Dat kon hij niet rijmen met zijn eigen waarneming via de radio. Op basis van het radio bericht concludeerde hij dat de Nederlandse militairen van een luchtmobiele eenheid bij of heel dicht bij het schietincident moesten zijn geweest. Hij moest wel erkennen dat hij niet van de feitelijke situatie ter plaatse op de hoogte was en nadien ook niet in gesprekken met andere betrokkenen heeft vernomen wat er daadwerkelijk gebeurd was. Deze personen uitten voornamelijk bezwaren dat men zich stoorde aan bepaald gedrag van de mensen die bij het incident aanwezig waren geweest, die op hun beurt zich beklagden over het feit dat er niets mee gebeurde. Hij was niet op de hoogte van de bevindingen in het KMar proces-verbaal. Hij had ook geen zicht op welke meldingen er in de commandantenlijn zijn verzonden.

Gevraagd naar het bestaan van een foto waarop een Nederlandse militair op één van de lijken zou staan, verklaarde hij dat hij er wel had gehoord van het bestaan over een safarifoto (zgn trofeefoto) maar dat hij die foto nooit heeft gezien en ook niet weet of die foto bestaat. Hij had wel de beschikking over een 9-tal digitale fotobestanden van slachtoffers van de executie. Een set van deze foto's heeft ook ter beschikking gesteld van Kamerlid Van Bommel, alsmede het herinneringsboek van zijn uitzending. Ik rapporteur heb met toestemming van [REDACTED] een kopie gemaakt van deze digitale foto's. Deze foto's zijn naderhand eveneens ter beschikking gestelde van het NFI.

Verder heeft getuige zich in 2002 geërgerd aan bepaalde gedragingen van de luchtmobiele militairen en hiervan melding gemaakt bij de generaal [REDACTED] destijds [REDACTED]. Naar aanleiding van de geconstateerde misstanden heeft er in februari 2003 een onderzoek plaats gevonden waarbij getuige en zijn collega zijn gehoord door een commissie. Dit heeft nadien geleid tot een richtlijn van defensie over hoe om te gaan met de islam. Verder heeft getuige tot het spoeddebat niets meer vernomen van het incident. Het proces-verbaal van verhoor met fotobijlage is bij dit rapport gevoegd.

Contact Van Bommel

Op woensdag 6 januari 2010 heb ik wederom telefonisch contact gehad met Van Bommel naar aanleiding van zijn toezegging om zijn bron te benaderen over mijn verzoek. Van Bommel deelde mede dat hij geen contact had gehad met zijn bron, maar wel gesproken had met iemand anders. Het bleek om de hierboven vermelde getuige te gaan. Van Bommel vertelde verder dat de informatie van zijn bron overeen kwam met de informatie van de getuige.

Opmerking rapporteur/resultaat

Afgezien van de opmerking tijdens het radioverkeer is het verloop van de berichtgeving over de radio consistent aan de verklaringen die zijn opgenomen in het dossier van de KMar in 2002. In een verklaring van een Elnt is te lezen dat hij onderweg was met een majoor, een sgt I, een sld I en een tolk in 2 voertuigen naar een meeting. Dat hij als voorste voertuig van twee voertuigen reed en werd gestopt door lokale bevolking. Dat hij na de melding van lokale bevolking en het op afstand horen van schoten en het afschieten van een RPG granaat via de radio contact heeft onderhouden met de OPS-room om deze op de hoogte te houden van de situatie en de QRF ter plaatse heeft verzocht. Het is niet ondenkbaar dat bij de eerste verwarrende meldingen de zinsnede over het aan de gang zijnde schietincident is gebruikt en dat men zich er even niet mee ging bemoeien. Ze waren tenslotte maar met z'n vieren en wachten op de komst van de QRF voor er verdere stappen werden ondernomen.

Verder dan de constatering dat er onderlinge verdeeldheid was over de wijze waarop werd omgaan met de ervaringen van het incident binnen de eenheid tussen ooggetuigen en anderen van luchtmobiel levert deze getuige geen nieuwe informatie op.

Ook is geen bevestiging gekregen van het bestaan van een foto waarop een Nederlandse militair op één van de lijken zou staan. Het is zeer wel mogelijk dat met de safarifoto bedoeld wordt op één van de analoge foto's die door de Nederlandse militairen ter plaatse zijn gemaakt in opdracht van [REDACTED] en waarop Nederlandse militairen bij de slachtoffers staan om als bewijs te dienen. (zie rapport KMar 2002 en fotobijlage)

Aangezien volgens Van Bommel de informatie van de bron van hem overeen kwam met de informatie van getuige [REDACTED], is geen nader onderzoek ingesteld naar de bron van Van Bommel.

2.7. Vergelijking informatie bij foto's

De afdrukken van de digitale foto's die beschikbaar zijn gesteld door ARGOS, de afdrukken van de digitale foto's welke deel uitmaken van het dossier van de KMar uit 2002, de foto's op Cd-rom die eerder beschikbaar zijn gesteld door [REDACTED] en de foto's welke door getuige [REDACTED] zijn afgegeven, heb ik, rapporteur, met elkaar vergeleken.

Uit een eerste visuele vergelijking van deze foto's door rapporteur zag ik dat op het oog het om dezelfde foto's gaat. Hierbij heb ik gekeken naar de hoek waaronder de foto's zijn genomen, de schaduwen op de foto's, en de wijze waarop de slachtoffers zijn afgebeeld en de omgevingsinformatie op de diverse foto's, zoals steenformaties en bloedvlekken e.d. De afwijkende formaten en kleuren doen daaraan niets af.

Hieruit valt op te maken dat de door de verschillende bronnen aangeleverde foto's qua onderwerp, aantal en visuele informatie overeenkomen met de 9 digitale foto's die ter plaatse van het schietincident zijn genomen door de NL militairen van 1 (NLD) INFCIE ISAF3 en die zijn opgenomen in de fotobijlage in het Rapport KMar van 2002.

De datagegevens bij deze foto's zijn echter bij alle vier versies van de foto's verschillend. In bijlage 4.4 is een overzicht gegeven van deze datagegevens bij de verschillende foto's. De gebruikte digitale foto's zijn afkomstig van de Cd-rom die beschikbaar is gesteld door Staf KMar.

3. Conclusie

De uit verschillende bronnen aangedragen digitale fotobestanden en afdrucken daarvan komen niet alleen visueel overeen, maar uit onderzoek van het NFI blijkt ook dat de hash-waardes met elkaar overeen komen. De bij de verschillende fotobestanden behorende tijdstempels verschillen echter allemaal. Hiervoor is zonder aanvullend onderzoek slechts een algemene verklaring voor gegeven door het NFI.

Uit het rapport van de KMar uit 2002 is aan de hand van de verschillende verklaringen duidelijk door wie, wanneer welke foto's zijn gemaakt. Het rapport is verder uitgebreid en gedetailleerd en de verschillende verklaringen geven een eenduidig beeld van de gebeurtenissen ter plaatse, de genomen maatregelen en de meldingen en rapportages achteraf aan de verschillende instanties.

Gelet op de overeenkomsten kan worden gesteld dat de foto's uit de verschillende bronnen geen nieuwe of andere informatie opleveren ten aanzien van het schietincident.

Het boek van Wohlgethan levert geen nieuwe of andere informatie op die een ander licht werpt op de al bij defensie en uit het onderzoek van de KMar uit 2002 bekende informatie.

De conclusie van [REDACTED] kan worden gedeeld met de bevindingen uit dit onderzoek. Het is niet bekend of die conclusies zijn gebaseerd op dezelfde informatie. In het licht van alle overige bekende informatie is het niet waarschijnlijk dat de informatie van [REDACTED] andere informatie oplevert.

Ook uit de bronnen rondom defensie waarover Kamerlid Van Bommel spreekt leveren geen nieuwe informatie op, maar wordt juist de door verschillende bronnen verkeerd geïnterpreteerde informatie recht gezet. Namelijk de door Argos en Monitor vermeende betrokkenheid van het KCT bij het schietincident, terwijl dit juist een eenheid van 1 (NLD) INFCIE ISAF 3 was, die gevormd werd door een compagnie van 11 LMBBRIG.

Gelet op vorenstaande zijn er weliswaar op een aantal detailpunten nog wat vraagtekens.

Verder leveren de programma's ARGOS en MONITOR geen nieuwe of onbekende informatie op.

De vraagtekens op zichzelf zonder aanvullende externe informatie leveren vooralsnog geen aanknopingspunten op die aanleiding geven om naar het schietincident op 7 augustus 2002, de betrokkenheid van de Nederlandse militairen daarbij of naar het onderzoek door de KMar aanvullend onderzoek te verrichten.

4. Bijlagen

Bij dit rapport worden gevoegd:

- 4.1 9 afdrucken van digitale foto's van Argos
- 4.2 Rapport van bevindingen KMar van 13-08-2002
- 4.3 Kleurenkopie bijlage 12 fotoreportage rapport KMar
- 4.4 Overzicht vergelijking foto's
- 4.5 Overdrachtsbewijs foto's aan NFI
- 4.6 FIT-verslag aanvraag onderzoek Defensie
- 4.7 Toestemming destructief onderzoek NFI
- 4.8 FIT-verslag van het NFI
- 4.9 Rapportage NFI (voorlopige conclusie per mail)
- 4.10 Passages uit boek Wohlgethan
- 4.11 Overzicht internetgegevens
- 4.12 Proces-verbaal van verhoor getuige

Opgemaakt en ondertekent.

Utrecht, 20 januari 2010.

De rapporteur

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.1

9 afdrukken van digitale foto's van Argos

Radio
postbus 6
1200 AA Hilversum

telefoon (035) 6 712 911

Geachte heer [REDACTED]

Dit zijn de foto's - in chronologische volgorde, met de handgeschreven volgordecijfers rechtsboven op de voorkant en de tijdcodes op de achterkant.

Zou u de ontvangst s.v.p. per e-mail willen bevestigen.

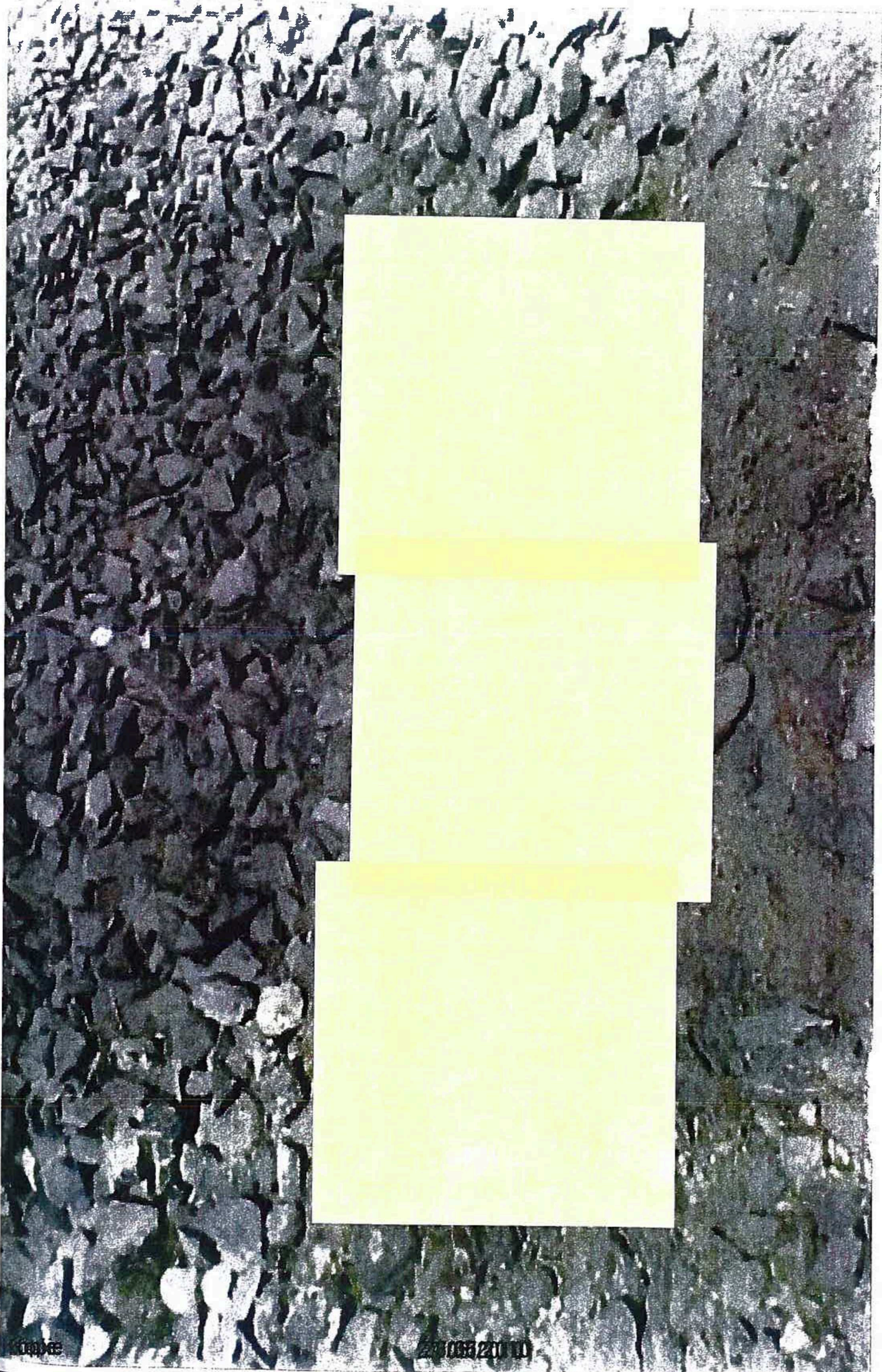
Mocht u nog vragen hebben, hoor ik dat wel.

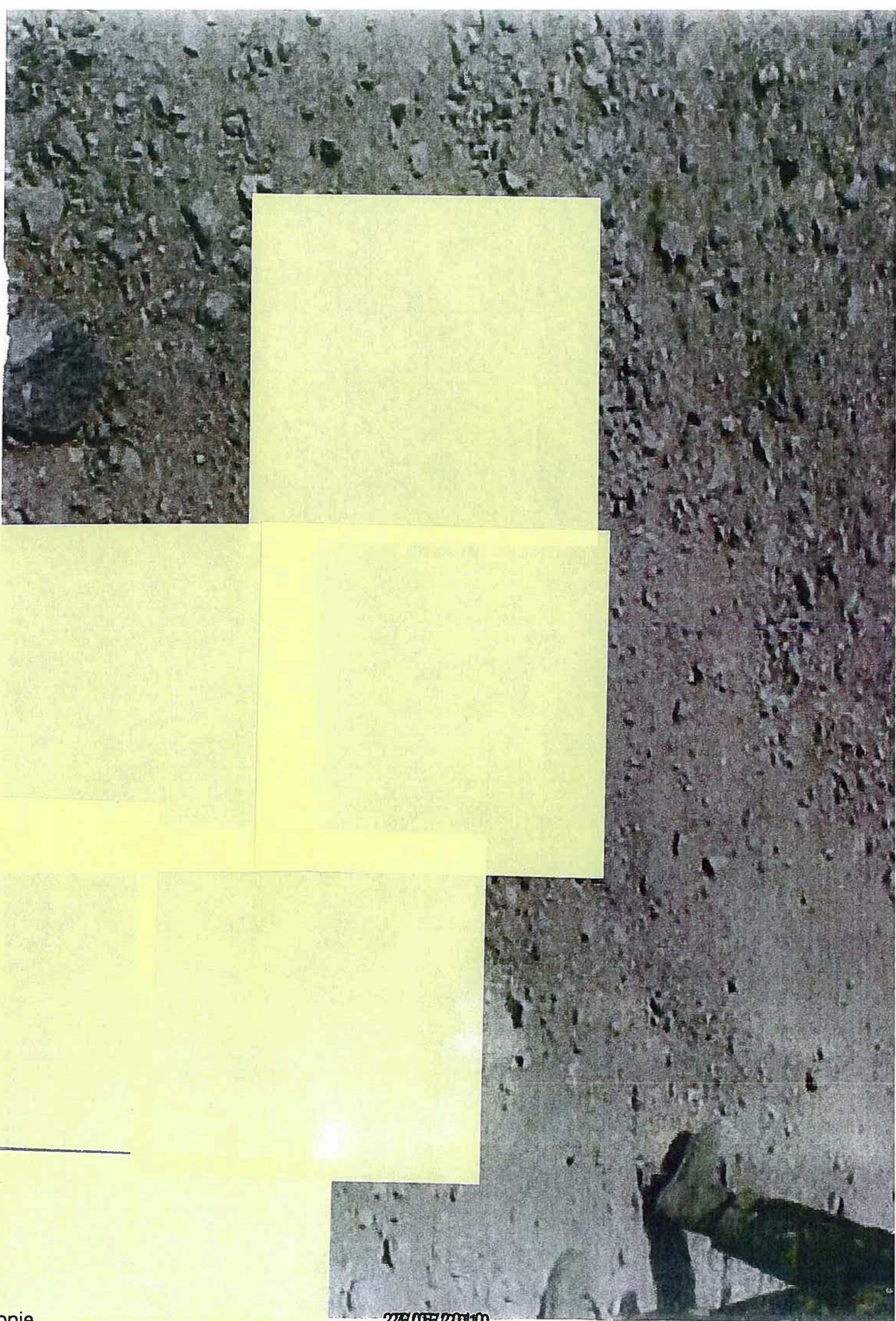
Voor ons is, met onze huidige kennis van zaken, niet de vraag of de KMar deze foto's kent, maar de cruciale vraag is: hoe laat zijn deze foto's (in lokale Afghaanse tijd) door wie gemaakt? Werden deze foto's gemaakt door de groep die op 7 augustus 2002 onder leiding stond van majoor [REDACTED] of door KCT-militairen?

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]

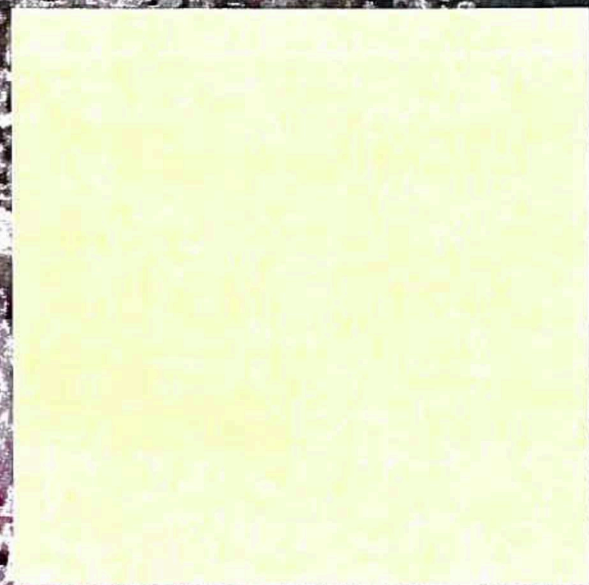
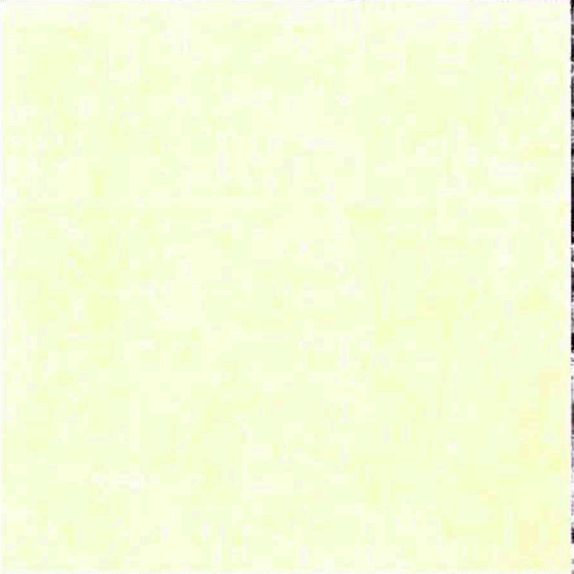
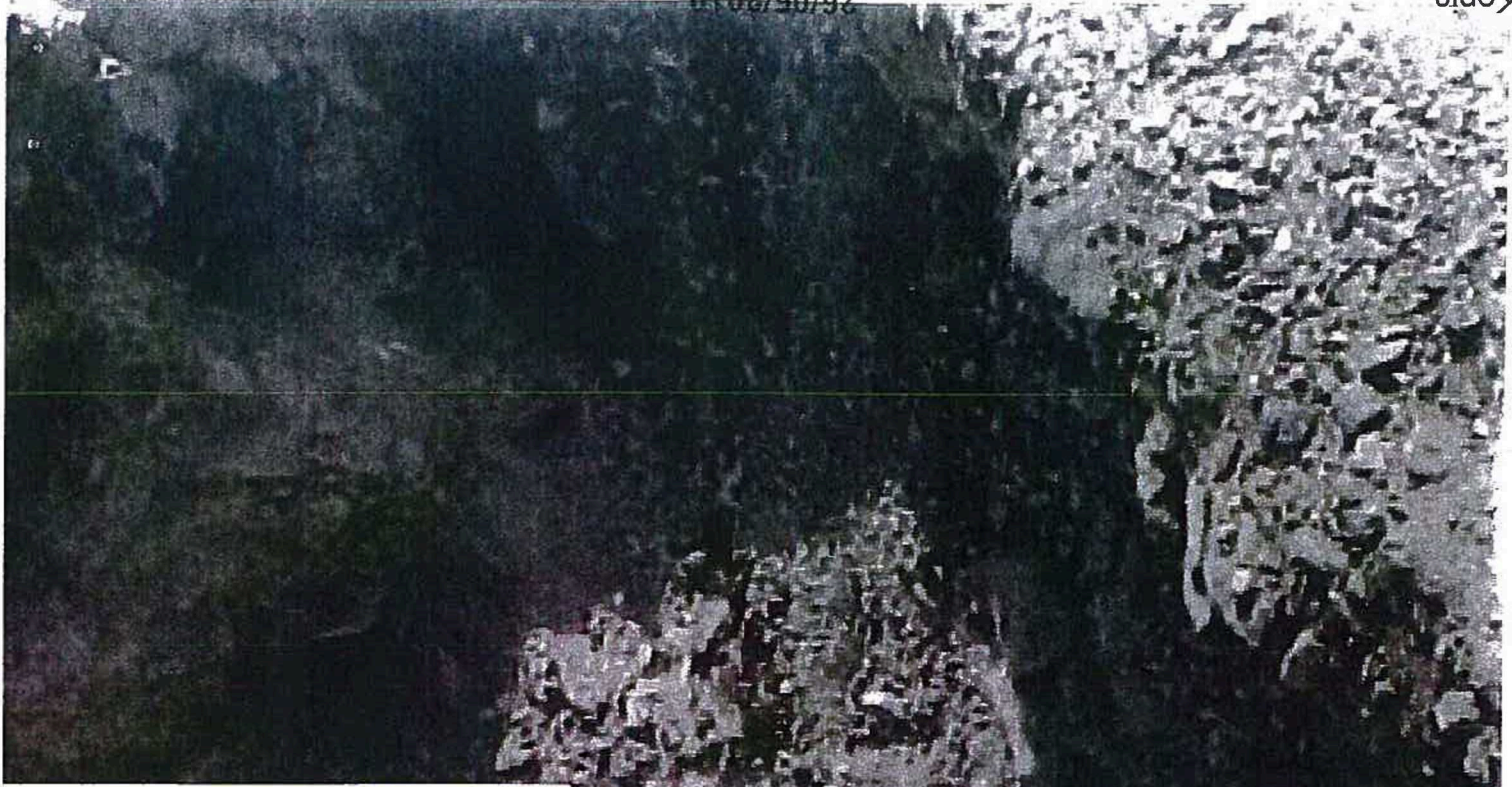
[REDACTED]@vpro.nl

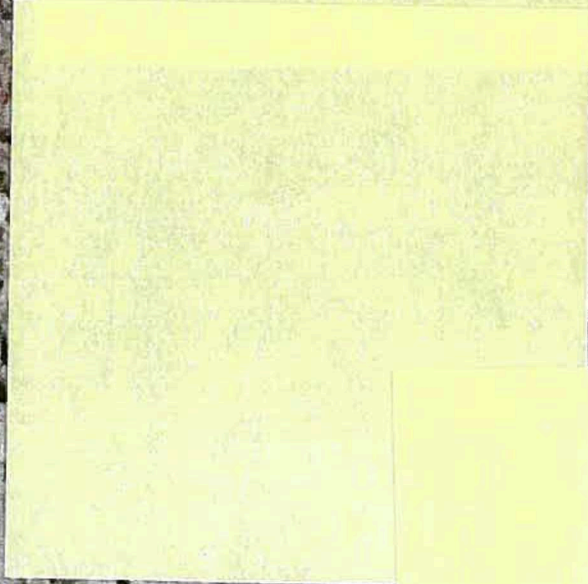
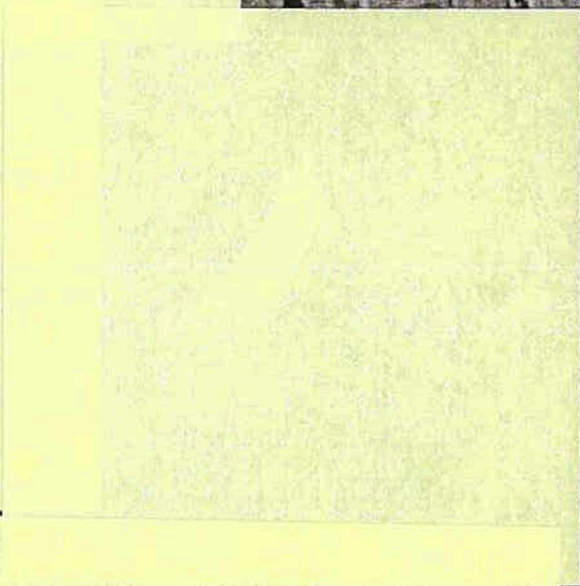
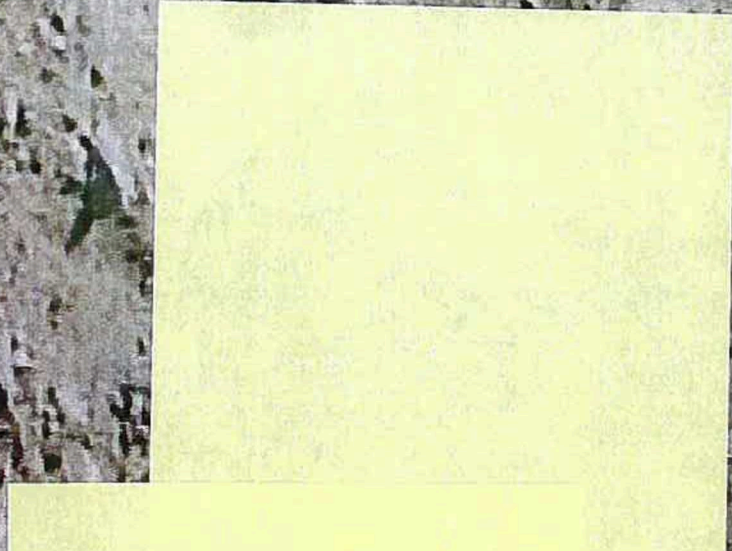
26/05/2010

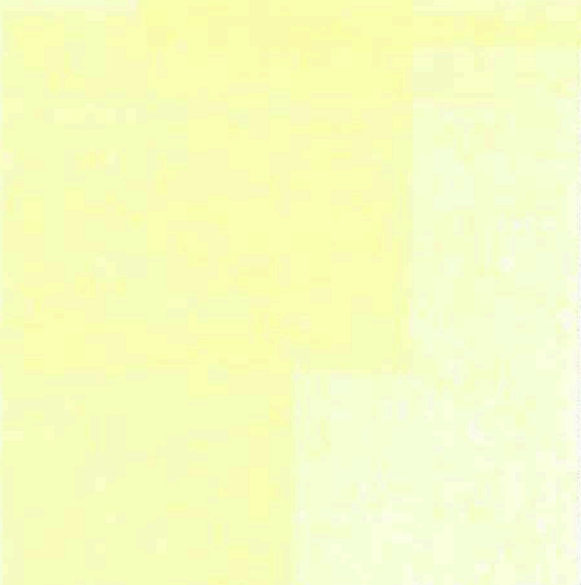
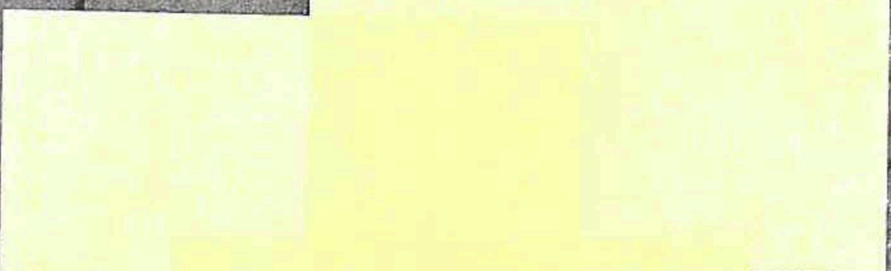
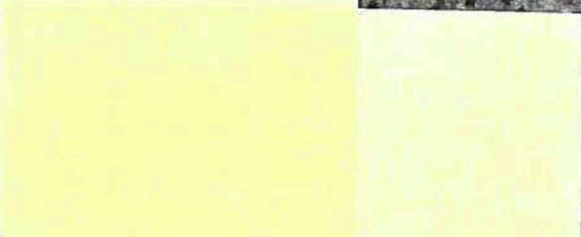
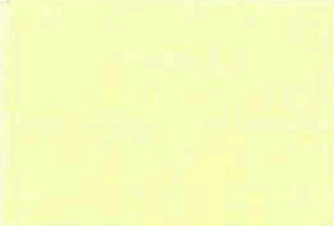
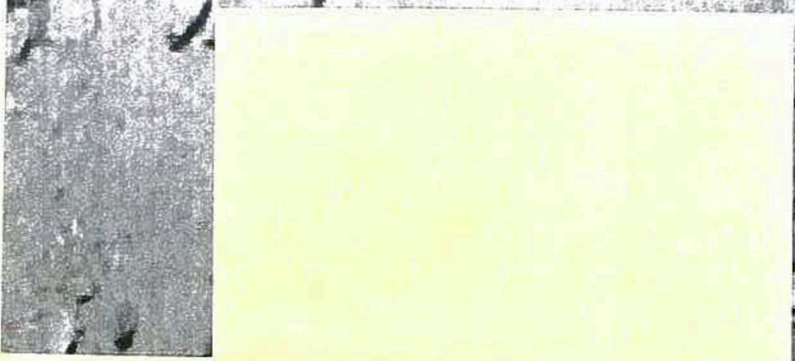
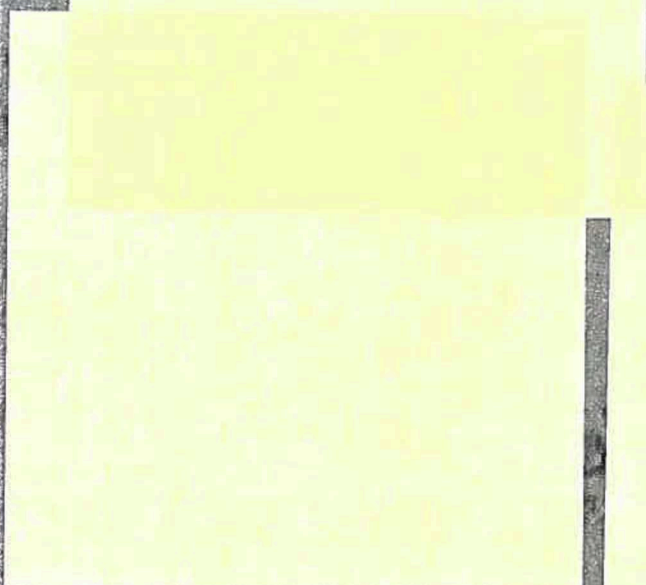
Kopie

Kopie

27/05/2010

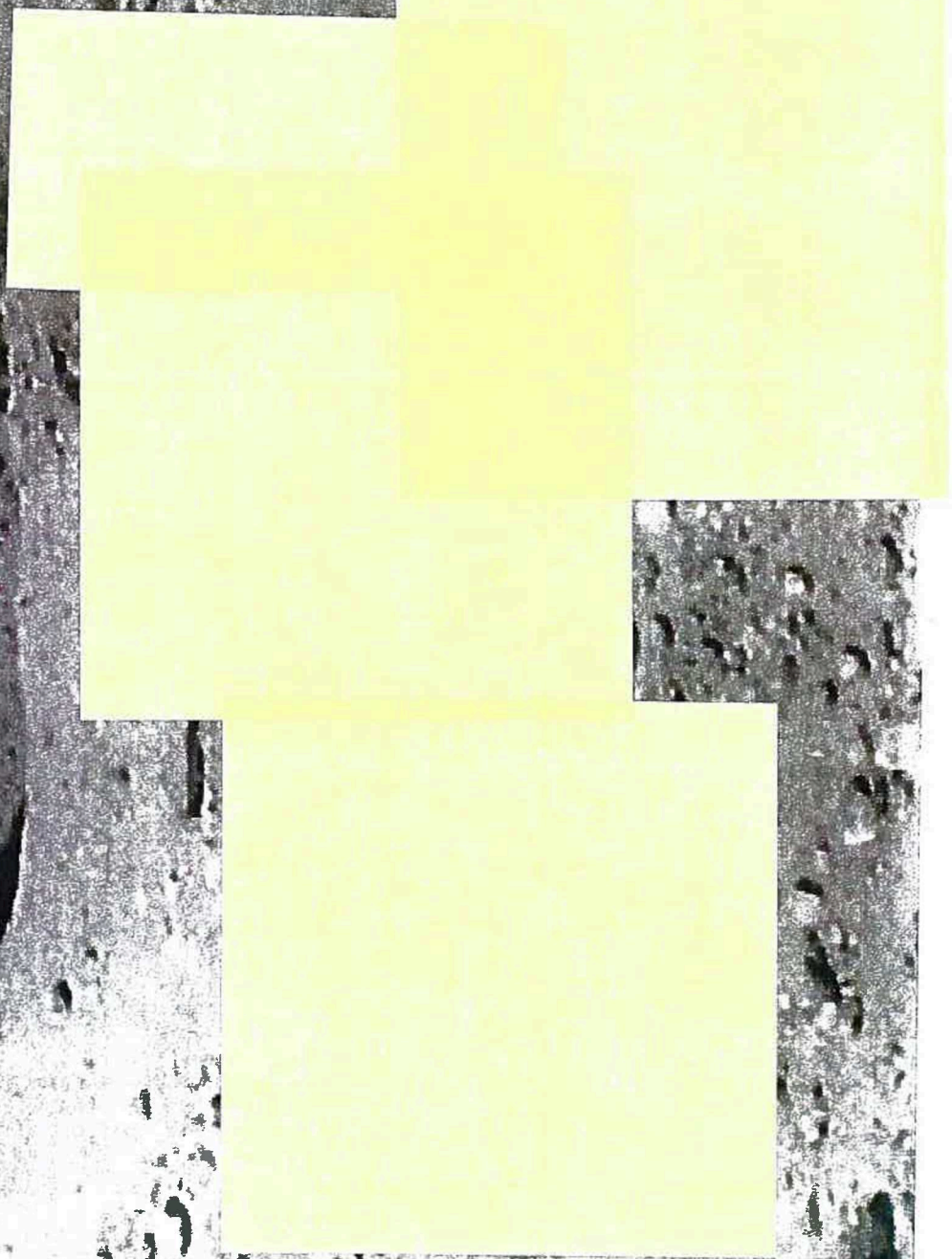
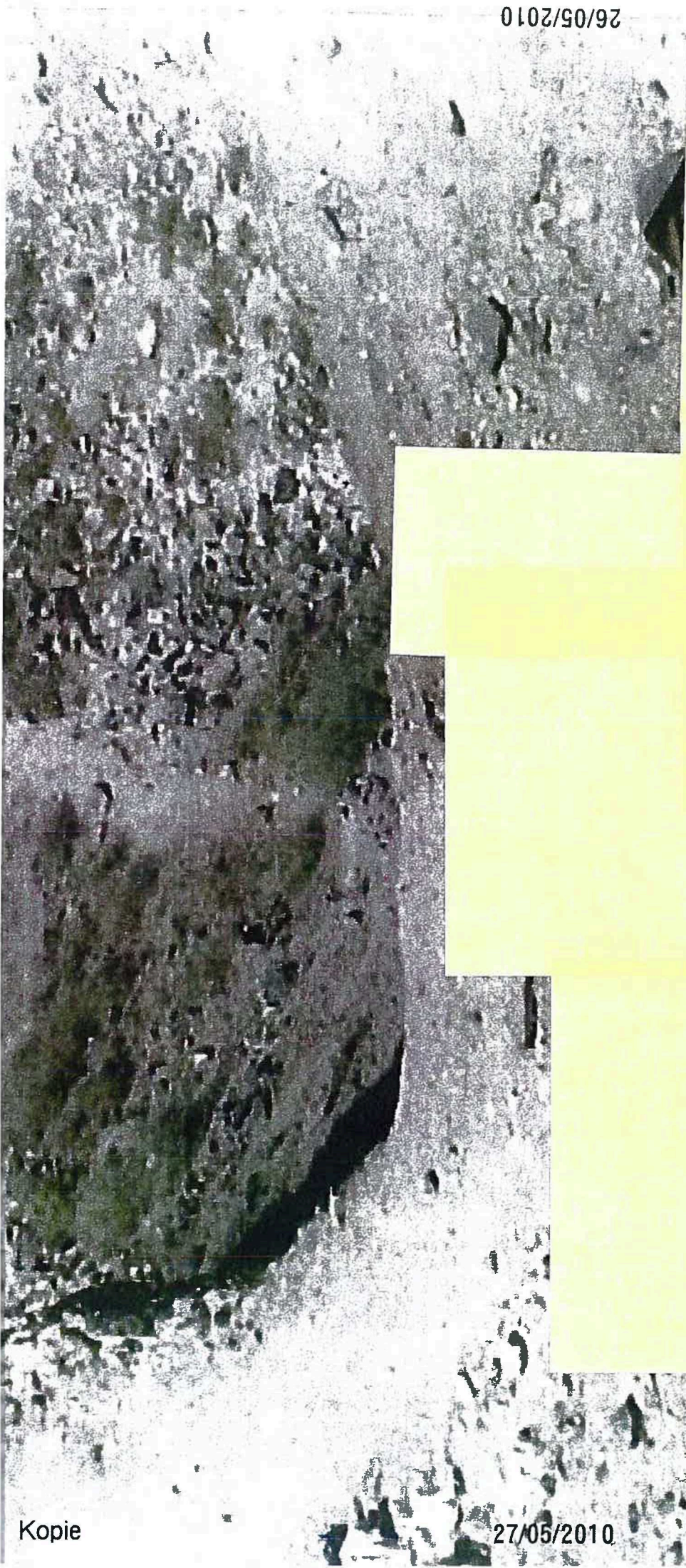
26/05/2010

Kopie

27/05/2010

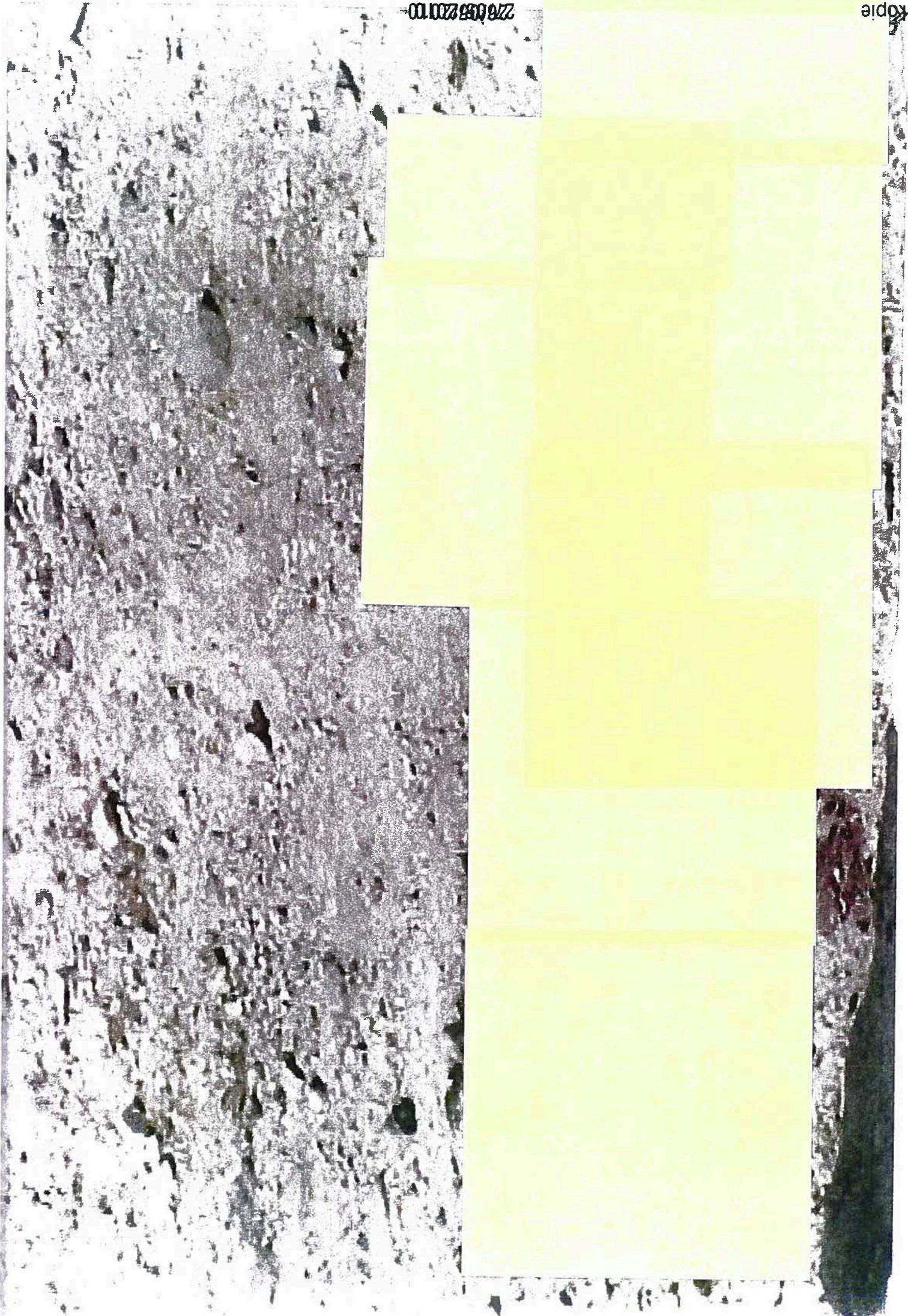
26/05/2010

Kopie

Kopie

27/05/2010

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon

bijlage

4.2

Rapport van bevindingen KMar van 13-08-2002

Separaat verstrekt

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[Redacted]

bijlage

4.3

Kleurenkopie bijlage 12 fotoreportage rapport KMar

Separaat versprekt (zonder foto's)

Bijlage 12 bij Rapport van Bevindingen mutnr 02-620020

Koninklijke Marechaussee
District GOF
Brigade KMar Arnhem
KMAR DET ISAF 3 KABUL (Afghanistan)
Tel: 00-87-176468010
Fax: 00-87-176146011

BPS-Mutatienummer:

02-620020

Datum : 13 augustus 2002

FOTO REPORTAGE

Originele foto's zijn op
20/10 2002 overgedragen aan NFI

Fotoreportage en beschrijving van de foto's behorende bij Rapport van Bevindingen met mutatienummer 02-620020.

De foto's zijn gemaakt op de plaatsen waar de Nederlandse militairen geconfronteerd zijn met slachtoffers van een schietpartij op woensdag 07 augustus 2002.

Door majoor [REDACTED] (de cc van 1 (NL) INFCIE ISAF 3) is opdracht gegeven deze foto's ter plekke te maken. Ook had hij aangegeven ook eigen militairen mee te fotograferen.

A

WD 1056 - 1302

NO 1

NO 2

WD 1055 - 1301

WD 1042 - 1300

NO 10

NO 6 NO 7 NO 8 NO 9

NO 11

NO 12

NO 13

NO 14

RP9 NO 3

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.4

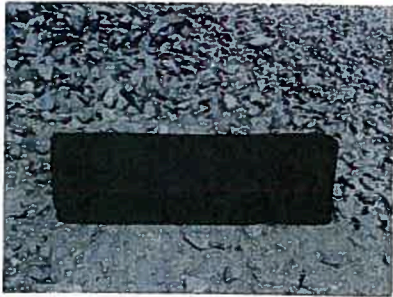
Overzicht vergelijking foto's

Vergelijking gegevens foto's vanuit diverse bronnen

Deze vergelijking van gegevens bij de verschillende foto's is samengesteld van de door diverse bronnen aangedragen fotobestanden. Visueel lijken de foto's allemaal hetzelfde te zijn. De foto's zijn onder verschillende namen opgeslagen en hebben allemaal verschillende datumstempels.

Als voorbeeld is een fotobestand genomen van de Cd-rom welke ter beschikking is gesteld door Staf KMar.

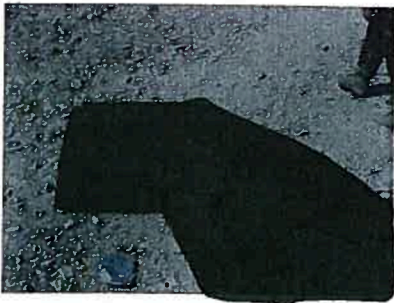
Foto 1

(MVC-424f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vigns feitenrelaas) CC 1(NLD) Infctie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
1	06:15,48	1a	MVC-424f	MVC-424f	10:15,48	1a Fire Fight	11:15.48	0.002961 firefight	08:15,48

Foto 2

(MVC-425f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vigns feitenrelaas) CC 1(NLD) Infctie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
2	06:16,42	2a	MVC-425f	MVC-425f	10:16,42	2a Fire Fight 1	11:16.42	0.002961 firefight 1	08:16,42

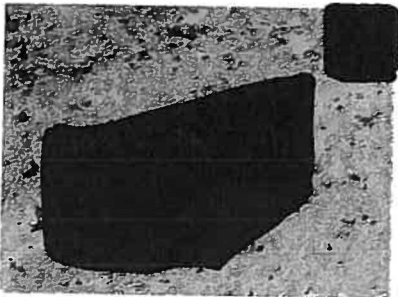
Foto 3

(MVC-426f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vlgs feitenrelaas) CC 1(NLD) Infcie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
3	06:21,00	3a	MVC-426f	MVC-426f	10:21,00	3a Fire Fight 2	11:21.44	0.002961 firefight 2	08:21,00

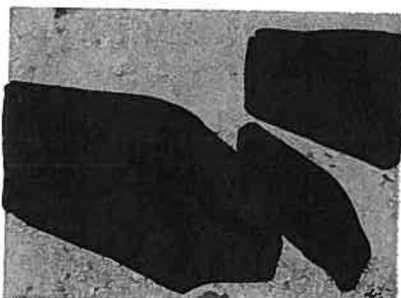
Foto 4

(MVC-427f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vlgs feitenrelaas) CC 1(NLD) Infcie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
4	06:21,44	8a	MVC-427f	MVC-427f	10:21,44	8a Fire Fight 7	11:22.44	0.002961 firefight 3	08:21,44

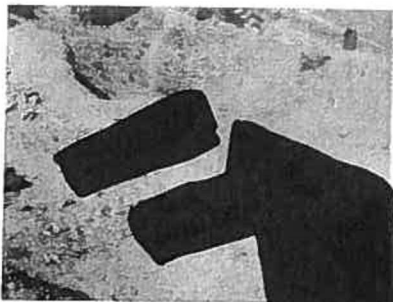
Foto 5

(MVC-428f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vlgs feitenrelaas) CC 1(NLD) Infcie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
5	06:22,04	7a	MVC-428f	MVC-428f	10:22,04	7a Fire Fight 4	11:22.04	0.002961 firefight 4	08:22,04

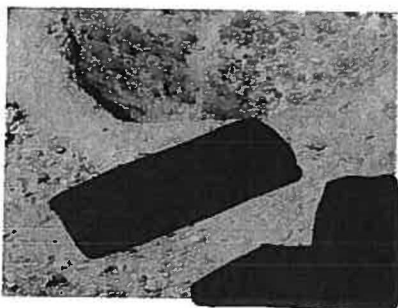
Foto 6

(MVC-429f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vlgns feitenrelaas) CC 1(NLD) Infctie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
6	06:22,12	6a	MVC-429f	MVC-429f	10:22,12	6a Fire Fight 5	11:22.12	0.002961 firefight 5	08:22,12

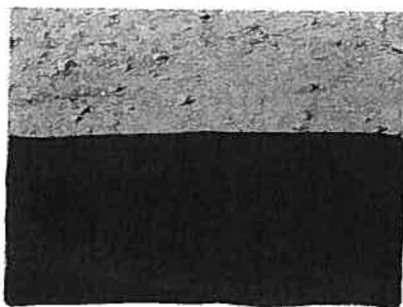
Foto 7

(MVC-430f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vlgns feitenrelaas) CC 1(NLD) Infctie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
7	06:22,28	5a	MVC-430f	MVC-430f	10:22,28	5a Fire Fight 6	11:22.28	0.002961 firefight 6	08:22,28

Foto 8

(MVC-431f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vlgns feitenrelaas) CC 1(NLD) Infctie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegevens
8	06:22,44	4a	MVC-431f	MVC-431f	10:22,44	4a Fire Fight 3	11:21.00	0.002961 firefight 7	08:22,44

Foto 9

(MVC-432f)

Argos		Dossier KMar		CD-rom KMar (Map foto\0708)		Defensie (vigns feitenrelaas) CC 1(NLD) Infctie		Foto's getuige	
Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	Fotonr	gegevens	fotonr	gegever
9	06:24,42	4c	MVC-432f	MVC-432f	10:24,42	4c Fire Fight 8	11:24.42	0.002961 firefight 8	08:24,4:

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.5

Overdrachtsbewijs foto's aan NFI

Lijst van goederen, overhandigd aan NFI

Een cdrom met foto's en documenten

Een floppy met daarop bevestigd de notitie "Geen foto's schietincident 070802, er staat alleen sitrep van 080802 op"

Een floppy met daarop bevestigd de notitie "Geen foto's schietincident 070802 floppy is leeg!"

Een plastic doosje voor fotorolletje met o.m de tekst [REDACTED] met daarin fotorolletje met aanduiding 330-239

Een plastic doosje voor fotorolletje met o.m. de tekst [REDACTED] met daarin een strook fotonegatieven

Een plastic mapje met daarin een rapport van bevindingen van de Kmar, getiteld FOTO REPORTAGE, gedateerd 13 augustus 2002, alsmede prints van digitale foto's en afdrucken van analoge foto's, genummerd 1A tot en met 8B, in totaal 19 foto's.

Voor ontvangst

[REDACTED] 20-10-2009

[REDACTED] (NFI, forensisch adviseur)

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.6

FIT-verslag aanvraag onderzoek Defensie

Nederlands Forensisch Instituut

Postadres
Postbus 24044
2490 AA Den Haag

Bezoekadres
Laan van Ypenburg 6
2497 GB Den Haag
Telefoon (070) 888 66 66
Fax (070) 888 65 55

www.forensischinstituut.nl
<http://extranet.nfi.minjus.nl>

Concept Verslag Forensische Intake

Regio Ministerie van Defensie
Onderwerp **Omstreden tijdstippen beelden Afghanistan**
Initiatiefnemer ██████████
Forensisch adviseur ██████████
Datum gesprek 20-10-2009
Tijd 14:00-15:30

Aanwezig	Naam	Instelling, functie
	██████████	NFI, Onderzoeker
	██████████	NFI, Onderzoeker
	██████████	NFI, Onderzoeker
	██████████	NFI, Onderzoeker
	██████████	Ministerie van Defensie, Beleidscoördinator
	██████████	NFI, Forensisch Adviseur

Omschrijving

Het programma ARGOS van de VPRO heeft onlangs een uitzending gewijd aan een executie in Afghanistan. Mogelijk zouden Nederlandse commando's hier getuige van zijn geweest. De Nederlandse commando's staan op foto's waarop te zien is dat een executie heeft plaatsgevonden. Deze foto's worden niet bestreden, maar het tijdstip waarop de foto's gemaakt zijn wel. Volgens Defensie kwamen de commando's pas na de executie, volgens het programma ARGOS niet. ARGOS claimt dat een Duits forensisch bureau ook naar de foto's heeft gekeken. Of ARGOS die info aan Defensie wil geven is onderwerp van bespreking.

Het Ministerie van Defensie heeft naar aanleiding van de uitzending van ARGOS, kamervragen ontvangen die beantwoord moeten worden.

Onderzoeksplan

Doelstellingen Kan het NFI tijdstippen van opname bepalen van het aangeleverde materiaal?

Zijn de digitale foto's rond hetzelfde tijdstip gemaakt als de analoge foto's?

Wat is het tijdstip van opname van de digitale foto aanwezig op de Cdrom, van de militair staande bij een voertuig?

Is het been van een militair te zien op foto 2a, een been van een van de militairen te zien op een van de overige foto's?

Wat staat er aan informatie op de aangeleverde floppy's?

Tabel A: Overzichtstabel van Stukken Van Overtuiging en produkten

Spoornr.	Omschrijving	Onderzoek	Levertijd	Opmerkinge
AABP3737NL	Cdrom (Ministerie van Defensie)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	nog nader te bepalen	
		Open systemen; Maatwerk	nog nader te bepalen	OST_003
AABP3738NL	floppy sitrep080802 (Ministerie van Defensie)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	nog nader te bepalen	
		Open systemen; Maatwerk	nog nader te bepalen	OST_003
AABP3739NL	floppy leeg (Ministerie van Defensie)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	nog nader te bepalen	
		Open systemen; Maatwerk	nog nader te bepalen	OST_003
AABP3740NL	plastic doosje voor fotorolletje (Ministerie van Defensie)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	nog nader te bepalen	
		Open systemen; Maatwerk	nog nader te bepalen	OST_003
AABP3741NL	plastic doosje voor fotorolletje met strook negatieven (Ministerie van Defensie)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	nog nader te bepalen	
		Open systemen; Maatwerk	nog nader te bepalen	OST_003

10/21/2009

3/4

AABP3742NL	plastic mapje rapport van bevindingen Kmar (Ministerie van Defensie)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	nog nader te bepalen
		Open systemen; Maatwerk	nog nader te bepalen OST_003

Toelichting Het Beeld en Biometrie (voor)onderzoek beoordeelt aan de hand van de foto's en nog aan te leveren luchtfoto's, kaarten, de mogelijkheden voor een vergelijkend onderzoek tussen de analoge en digitale foto's en een tijdsbepaling van de foto's. Tevens zal dan worden aangegeven hoeveel onderzoeksuren voor het onderzoek nodig zullen zijn. Daarnaast stelt men een instructie op om omgevingsfoto's te maken op de plek van het incident. Deze foto's dienen als aanvullende onderzoeks-materiaal voor de tijdsbepaling.

Het Digitale onderzoek zal de inhoud van de floppy's en CD-rom onderzoeken. Van eventueel aangetroffen foto's zal onderzocht worden of er sporen van een opnametijdstip aanwezig zijn. Men dient wel rekening te houden met de instellingen van de camera die niet meer na te gaan zijn. Wel hebben de onderzoekers het model en type nodig van de camera die destijds gebruikt is. Idealiter zouden zij voor het onderzoek eenzelfde camera ter beschikking moeten hebben.

Afspraken

Het voor het onderzoek benodigde materiaal zal aangeleverd worden door dhr. [REDACTED] van het Ministerie van Defensie. De luchtfoto's en kaarten zullen worden aangeleverd op 22 oktober 2009. Tevens zal de afdeling Beeld en Biometrie op 22 oktober 2009 de instructie voor het maken van de omgevingsfoto's te beschikking stellen aan het Ministerie van Defensie.

Een week na aanvang van het (voor)onderzoek zullen de deskundigen Digitale Technologie en Biometrie een overzicht aanleveren van de (on)mogelijkheden van het gevraagde onderzoek en de benodigde onderzoeksuren. Aan de hand van dit overzicht zal een offerte worden opgesteld waarin de kosten van het onderzoek staan weergegeven.

Dit overzicht zal besproken worden in een tweede bijeenkomst.

Overige opmerkingen

Tijdens de bijeenkomst is besproken wat de status van de zaak binnen het NFI moet zijn. Volgens dhr. [REDACTED] heeft de zaak niet onder embargo zaak behandeld te worden.

Het Ministerie van Defensie heeft naar aanleiding van de uitzending van ARGOS, kamervragen ontvangen die beantwoord moeten worden. De verwachting is volgens het Ministerie van Defensie dat het Openbaar Ministerie niet een nieuw gerechtelijk onderzoek opent. Het Openbaar Ministerie en de Koninklijke Marechaussee worden op de hoogte gehouden door het Ministerie van Defensie op de hoogte gehouden. Tijdens het overleg is besproken dat het NFI bij een strafrechtelijk onderzoek, het gevraagde onderzoek niet voor een tweede keer kan uitvoeren.

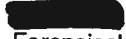
10/21/2009

4/4

Ondertekening

Ondertekening Aldus opgemaakt en getekend,

Plaats
Datum

Forensisch Adviseur
Voorburg
21-10-2009

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[Redacted]

bijlage

4.7

Toestemming destructief onderzoek NFI

Justitie

Ministerie van Justitie
Nederlands Forensisch Instituut

Aan
Ter attentie van
Fax no.

Koninglijke Marechaussee
[Redacted]
030 273 [Redacted]

Fax

Van
Contactpersoon
Doorkiesnummer
Datum
Aantal pagina's
Betreft
Onze referentie

Digitale Technologie & Biometrie
[Redacted]
070 888 [Redacted]
30 december 2009
1 (inclusief voorblad)
Toestemming voor destructief onderzoek
2009.12.23.225

Postbus 24044
2490 AA Den Haag
Bezoekadres:
Laan van Ypenburg 6
2497 GB Den Haag

Geachte heer [Redacted]

Verder onderzoek aan de door u ter onderzoek aangeboden diskette met SIN AABP3739NL is deels destructief. Vastgesteld is dat het magnetische oppervlak van de diskette beschadigingen vertoont. Om verdere schade tijdens het veiligstellen van de gegevens te voorkomen dient de behuizing van de diskette verwijderd en vervangen te worden door een nieuwe behuizing. Bij het openen van de behuizing van de diskette [AABP3739NL] zal de behuizing beschadigd raken. Deze behuizing is daarna niet meer functioneel.

Daarnaast is er bij het uitvoeren van dit soort onderzoeken altijd een risico op beschadiging van de gegevensdrager zelf wat kan resulteren in gegevensverlies.

Voordat we het onderzoek voortzetten hebben we uw toestemming nodig. Wilt u deze fax (laten) ondertekenen en terugsturen naar 070 888 [Redacted]

Met vriendelijke groeten,

[Redacted signature block]

Afdeling Digitale Technologie en Biometrie (DTB)
Nederlands Forensisch Instituut

Getekend voor toestemming:

[Redacted signature block]

Naam en functie:
Datum:

[Redacted signature block]

Teamleider TAK

Ter bevestiging tel. toestemming ad. 30/12

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.8

FIT-verslag van het NFI

NEDERLANDS FORENSISCH INSTITUUT

Nederlands Forensisch Instituut

Postadres
Postbus 24044
2490 AA Den Haag

Bezoekadres
Laan van Ypenburg 6
2497 GB Den Haag
Telefoon (070) 888 66 66
Fax (070) 888 65 55

www.forensischinstituut.nl
<http://extranet.nfm.injus.nl>

**Concept
Verslag Forensische Intake**

Zaaknummer NFI 2009.12.23.225
Zaaknaam Zaak ARGOS
Regio Koninklijke Marechaussee

Onderwerp **Omstreden opnametijdstippen van beelden van een incident in Afghanistan in de periode augustus 2002**

Initiatiefnemer [REDACTED]
Forensisch adviseur [REDACTED]
Datum gesprek 24-12-2009
Tijd 13:00-14:30

Aanwezig

Naam	Instelling, functie
[REDACTED]	NFI, Onderzoeker
[REDACTED]	NFI, Onderzoeker
[REDACTED]	NFI, Onderzoeker
[REDACTED]	NFI, Onderzoeker
[REDACTED]	Koninklijke Marechaussee, Teamleider
[REDACTED]	Koninklijke Marechaussee
[REDACTED]	NFI, Forensisch Adviseur

Omschrijving

Het programma ARGOS van de VPRO heeft onlangs een uitzending gewijd aan een executie in Afghanistan. Mogelijk zouden Nederlandse commando's hier getuige van zijn geweest. De Nederlandse commando's staan op foto's waarop te zien is dat een executie heeft plaatsgevonden. Deze foto's worden niet bestreden, maar het tijdstip waarop de foto's gemaakt zijn wel. Volgens Defensie kwamen de commando's pas na de executie, volgens het programma ARGOS niet. ARGOS claimt dat een Duits forensisch bureau ook naar de foto's heeft gekeken. ARGOS wil die informatie niet vrijgeven, maar heeft wel de foto's die zij in bezit hebben, in hardcopy aan Defensie gegeven.

De Tweede Kamer heeft kamervragen gesteld die beantwoord moeten worden. Daarnaast onderzoekt de Koninklijke Marechaussee, in opdracht van het Openbaar Ministerie () op dit moment de noodzaak van een nieuw strafrechterlijk onderzoek.

Onderzoeksplan

Doelstellingen Kunnen de foto's aangeleverd door de VPRO (AACD1011NL), afkomstig zijn van dezelfde bron als de foto's die zijn aangeleverd door de Kmar op de CD (AABP3737NL) en in het rapport (AABP3742NL)?

Is er een verklaring voor de verschillen in opname tijdstip die wordt waargenomen bij de foto's (digitaal)?

Tabel A: Overzichtstabel van Stukken Van Overtuiging en produkten

Spoomr.	Omschrijving	Onderzoek	Levertijd	Opmerkingen
AABP3737NL	CD rom met foto's (Kmar)	Open systemen; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
		Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
AABP3738NL	floppy siterep 080802 (Kmar)	Open systemen; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
		Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
AABP3739NL	floppy leeg (Kmar)	Open systemen; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
AABP3742NL	plastic map met rapport bevindingen Kmar. foto reportage (Kmar)	Open systemen; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
		Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010
AACD1011NL	afgedrukte foto's aangeleverd door VPRO (Argos) (VPRO)	Beeldonderzoek en biometrie; Maatwerk	28 januari 2010	contact 15 januari 2010

Tabel B: Niet ingestuurde Stukken Van Overtuiging met toelichting

Spoomr.	Omschrijving	Toelichting
AABP3740NL	fotorolletje met tekst () aanduiding 330-239 (Kmar)	
AABP374` 1N L	fotodoosje met tekst () daarin een strook negatieven (Kmar)	

Toelichting

De groep Beeld&Biometrie van het NFI gaat onderzoeken of de foto's die aangeleverd zijn door ARGOS (AACD1011NL) van eenzelfde bron afkomstig kunnen zijn als de foto's die Defensie in het bezit heeft.

De groep Digitale Technologie van het NFI zal de inhoud van de floppy's en CD-rom onderzoeken. Van eventueel aangetroffen foto's zal onderzocht worden of er sporen van een opnametijdstip aanwezig zijn. Men dient rekening te houden met de instellingen van de camera die niet meer na te gaan zijn. Wel hebben de onderzoekers het model en type nodig van de camera die destijds gebruikt is. Idealiter zouden zij voor het onderzoek eenzelfde camera ter beschikking moeten hebben. Van de CD-rom zal tevens een bestandslijst worden opgesteld en per email naar dhr. [REDACTED] verzonden worden.

De onderzoekers van de afdeling Digitale Technologie zullen een vraagstelling formuleren om ARGOS een berekening te laten uitvoeren die de inhoud van de digitale bestanden beschrijft (Hashes). Middels deze berekening kan de inhoud van de digitale bestanden in het bezit van ARGOS vergeleken worden met de digitale inhoud van de bestanden die Defensie bezit. Deze vraag zal dhr. [REDACTED] zelf voorleggen aan ARGOS.

Afspraken

Gezien de tijdsdruk door de kamervragen die beantwoord moeten worden voor februari 2010, is gekozen voor een beperkt onderzoek. De eerste resultaten zullen telefonisch doorgegeven worden op 15 januari 2010. Op 28 januari 2010 zullen de overige resultaten gerapporteerd worden aan [REDACTED]. [REDACTED] zal proberen een camera gelijkend aan de camera's gebruikt in 2002 door de Nederlandse commando's, aan te leveren.

12/24/2009

2009.12.23.225

4/4

Contactpersonen

Contactpersoon Koninklijke
Marechaussee

Contactpersoon NFI

Ondertekening

Ondertekening

Aldus opgemaakt en getekend,

Plaats

Forensisch Adviseur

Datum

Voorburg

24-12-2009

Ondertekening

Plaats

Koninklijke Marechaussee, Teamleider

Datum

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.9

Rapportage NFI (voorlopige conclusie per mail)

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 19 januari 2010 10:36
Aan: [REDACTED]
Onderwerp: FW: 20091223.225 (Argos) voorlopige resultaten/mogelijke vervolgonderzoeken

Beste [REDACTED]

Zie onder voor de antwoorden. Ik hoop dat je hiermee uit de voeten kunt. Mocht je nog vragen hebben, ik ben bereikbaar maar vandaag ook veel in overleg, misschien dat je kunt inspreken of mailen dan kan ik het nog oppakken.

Groet [REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED] (DT) [mailto:[REDACTED].nl]
Verzonden: Tuesday, January 19, 2010 10:30 AM
Aan: [REDACTED]
CC: [REDACTED]
Onderwerp: RE: 20091223.225 (Argos) voorlopige resultaten/mogelijke vervolgonderzoeken

Hallo [REDACTED]

Hierbij ons antwoord op de gestelde vragen.

groeten,

> -----Original Message-----

> **From:** [REDACTED] [mailto:[REDACTED]@nfi.minjus.nl]
 > **Sent:** dinsdag 19 januari 2010 8:21
 > **To:** [REDACTED]; [REDACTED]
 > **Subject:** FW: 20091223.225 (Argos) voorlopige resultaten/mogelijke
 > vervolgonderzoeken
 > **Importance:** High

> Zie het bericht hieronder,

> Kunnen jullie kijken of een en ander mogelijk is?

> Ik ben vandaag redelijk vaak in overleg, mochten jullie willen
 > overleggen.

> Groet [REDACTED]

> -----Oorspronkelijk bericht-----

> **Van:** [REDACTED]@mindef.nl [mailto:[REDACTED]@mindef.nl]
 > **Verzonden:** Tuesday, January 19, 2010 7:40 AM
 > **Aan:** [REDACTED]
 > **Onderwerp:** RE: 20091223.225 (Argos) voorlopige resultaten/mogelijke
 > vervolgonderzoeken

> [REDACTED]
 > Ik heb gisteren overleg gehad met ovj [REDACTED]. Aangezien eea afgerond
 > moet worden voor de beantwoording in de Kamer door de Minister voor 1
 > februari 2010 het is het streven erop gericht op aan het einde van de
 > week mijn rapportage in te leveren inclusief een rapportage van de
 > voorlopige resultaten van het NFI.

- > De voorlopige resultaten van het vergelijkend onderzoek zijn voor wat
- > hem betreft voldoende, als de conclusie is dat de foto bestanden van
- > argos identiek zijn aan de fotobestanden op de Cd-rom van Kmar (of
- > Defensie zoals in mail?) en in ieder geval in vijf gevallen identiek
- > zijn aan de fotobestanden op de floppy. Zoals beschreven onder 1 en 2.

We kunnen alleen concluderen dat de fotobestanden van Argos dezelfde hashwaarden hebben als fotobestanden op de CD-Rom van Kmar. Dat geeft geen absolute zekerheid over het identiek zijn van deze bestanden. We kunnen wel concluderen dat 9 fotobestanden op de Cd-rom van Kmar identiek zijn aan die door defensie op CD zijn aangeleverd, en deze zijn in zes gevallen identiek aan fotobestanden op de floppy. Mijn vorige email noemde vijf gevallen, maar gisteren hebben we nog een zesde fotobestand correct uitgelezen.

De overige drie fotobestanden op de floppy bevatten elk 1 sector van 512 bytes die niet uitgelezen kon worden ivm leesfouten. De overige data van deze drie fotobestanden komt wel overeen met de data op de overeenkomstige positie in de fotobestanden op de Cd-rom van Kmar (en de CD van defensie).

- > Kan ook worden gesteld dat de fotobestanden op de floppy als het meest
- > origineel kunnen worden beschouwd?

Op het ogenblik heeft het NFI geen onderzoeksmateriaal waarmee deze vraag beantwoord kan worden. Het is zelfs niet zeker of deze vraag met technisch onderzoek aan het digitale materiaal überhaupt (zelfs maar deels) beantwoord kan worden. Verder onderzoek voor het beantwoorden van deze vraag is mogelijk als hiervoor een nieuwe aanvraag wordt ingediend.

- > In dat geval zijn dus alle verschillende onderzochte fotobestanden
- > afkomstig van dezelfde bron.

Het is zeer onwaarschijnlijk dat het NFI een dergelijke conclusie in zijn rapportage op gaat nemen.

- > Voorts zijn de tijdstempels van de bestanden op de floppy bekend en
- > kunnen deze meegenomen worden in de rapportage en is het mogelijk om
- > in zijn algemeenheid een verklaring te geven over de verschillen in
- > tijdstempels bij de verschillende bestanden?

We zullen, indien mogelijk, in de rapportage een beschrijving van een scenario opnemen dat consistent is met de in het onderzoeksmateriaal aangetroffen tijdstempels. Dit scenario is dan een van de mogelijke scenario's waarvoor dit geldt (andere scenario's, inclusief die manipulatie van het onderzochte materiaal omvatten, worden daarmee niet uitgesloten).

- > Indien op deze vragen in een rapportage een antwoord kan worden geven
- > door het NFI is dat voldoende.
- >
- > Is het mogelijk om op donderdag a.s. de rapportage van het voorlopuig
- > onderzoek aan te leveren?

Dinsdag de 26e is de afgesproken opleverdatum. Donderdag a.s. is te kort om het rapport met de vereiste zorgvuldigheid op te leveren.

- > Graag hoor ik of eea mogelijk is.

> Met collegiale groet,

>
 > teamleider

> Team Algemene Recherche

> Brigade Centrale Recherche & Informatie District Landelijke en

> Buitenlandse Eenheden
> tel: 0 (+31) 30 - 273 [REDACTED] fax: 0 (+31) 30 - 273 [REDACTED]
> mob: 0 (+31) [REDACTED]
> Email: [REDACTED]@mindef.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Nederlands Forensisch Instituut
Ministerie van Justitie

VEDERLA NDSFORE NSISCHIN STITUUT

Nederlands Forensisch Instituut

Postadres
Postbus 2437
2480 AA Den Haag

Bezoekadres
Laan van Spierburg 6
2437 GB Den Haag
Telefoon (070) 888 86 80
Fax (070) 888 85 85

www.forensischinstituut.nl
http://extranet.ofn.nfi.nl

Rapport

Zaaknummer
2009.12.23.225

Aanvraagnummer
001

Datum aanvraag
23 december 2009

Uw kenmerk
-

Verbalisant(en)
-

Contactperso(n)en(en)
[redacted]

Kopie aan
[redacted]

Koninklijke Marechaussee

Algemene inlichtingen
(070) 8886888

Inhoudelijke inlichtingen
[redacted]

Opdrachtgever
Openbaar Ministerie
Arrondissementsparket Arnhem
T.a.v. mr. [redacted]
Eusebiusbinnensingel 28
Postbus 9032 EP Arnhem

Onderzoek naar datum- en tijdinformatie van digitale afbeeldingen naar aanleiding van schietincident in Afghanistan op 7 augustus 2002

27 januari 2010

Bijlage(n)

1. Forensisch gebruik van bestandskenmerken
2. Datum- en tijdinformatie aangetroffen in de bewijsbestanden
3. CD-recordable met opschrift "Resultaten onderzoek 2009.12.23.225"

Overige informatie

Let op bij het kopiëren van dit rapport. Een aantal afbeeldingen is in kleur.

27 januari 2010

2009.12.23.225

2/14

1 Te onderzoeken materiaal

Ontvangen van **Koninklijke Marechaussee (Technische Recherche)**
 Via **[REDACTED]**
 Datum ontvangst **23 december 2009**

Tabel 1 Stukken van overtuiging

SIN	Omschrijving opdrachtgever	Omschrijving NFI
AABP3738NL	Floppy siterep 080802	Dubbelzijdige 3 1/2" diskette, merk Classic, voorzien van Post-it met opschrift: "Géén foto's schietincident 070802 er staat alleen sitrep van 080802 op"; label diskette met opschrift: "Digitale foto's BPS Mut.nr. 02/200201"
AABP3739NL	Floppy leeg	Dubbelzijdige 3 1/2" diskette, merk Imation, voorzien van Post-it met opschrift: "Géén foto's schietincident 070802 floppy is leeg!"
AABP3737NL	Cd-rom met foto's	Imation CD-R 700MB met wit label over het midden van CD geplakt met tekst "Foto's Argos KMAR", s/n 7258 110 RD 35795
AABP3742NL	plastic map met rapport bevindingen Kmar. foto reportage	-
AACD1011NL	foto's aangeleverd door VPRO (Argos)	Negen afdrucken van foto's met begeleidend schrijven van [REDACTED] van de VPRO. Volgens de brief zijn de foto's chronologisch geordend. Iedere afdruk is voorzien van een handgeschreven volgordecijfer, rechtsboven op de voorkant, en een tijdcode op de achterkant.
AACD1122NL	Foto's Argos CDRom (DTB_OST)	Imation CD-R 700MB met rood opschrift: "Feitenrelaas Schietinc. aug-2002 Kabul #01 ISAF restricted", s/n 9126 39MB 16447
AAAG2783NL	-	Transcriptie uitzending Argos
<p>Toelichting: Van diskettes [AABP3738NL] en [AABP3739NL] en cd-recordables [AABP3739NL] en [AACB1122NL] heeft het NFI één-op-één-kopieën gemaakt. Tabel 2 beschrijft deze resultaten.</p> <p>Diskettes [AABP3738NL] en [AABP3739NL] zijn mogelijk gebruikt in een digitale camera. Zij bevatten mogelijk digitale afbeeldingen die het onderwerp van dit onderzoek zijn. Deze digitale afbeeldingen zijn ook aanwezig op externe bronnen. Van deze externe bronnen zijn de gegevens op cd-recordables [AABP3737NL] en [AACD1122NL] geplaatst.</p>		

27 januari 2010

2009.12.23.225

3/14

Tabel 2 Resultaten van het maken van één-op-één-kopieën door het NFI

SIN	Omschrijving
AAAG2781NL	Eén-op-één-kopie van de inhoud van diskette [AABP3738NL], bestandsnaam <code>svo001.002_SIN_AABP3738NL.img</code> Bestandskenmerken: MD5: 5d53 3177 879f 284a c9ed 24b0 4528 558f SHA-1: 6602 597a fc1f 522d dd9e 39b0 4614 6669 3c03 1536
AAAG2782NL	Eén-op-één-kopie van de inhoud van diskette [AABP3739NL], bestandsnaam <code>AAAG2782NL.img</code> Bestandskenmerken: MD5: 5047 c9aa a64b 3586 1371 df18 6d57 2740 SHA-1: 91e8 4513 dd90 43f3 7887 b050 9b84 4e8c 64ac 4361
AAAG2784NL	Eén-op-één-kopie van de inhoud van diskette [AABP3739NL], bestandsnaam <code>AAAG2784NL.img</code> Bestandskenmerken: MD5: 06da 76c1 f39e 21cc a205 4bd3 da26 70f1 SHA-1: d5d9 da88 6f4a 34ee df92 7311 eb23 d22b 58e8 4195
AAAG2785NL	Eén-op-één-kopie van de inhoud van diskette [AABP3739NL], bestandsnaam <code>AAAG2785NL.img</code> Bestandskenmerken: MD5: be4b 38d9 f54a d580 1740 24de e76c d188 SHA-1: f366 4e38 5f91 2875 c55e 8796 3c52 06e7 d680 ccb7
AAAG2787NL	Samenvoeging één-op-één-kopieën [AAAG2782NL], [AAAG2784NL] en [AAAG2785NL], bestandsnaam <code>AAAG2787NL.img</code> Bestandskenmerken: MD5: 971f e7b0 f385 654e af72 a23c d621 3b99 SHA-1: 7ac4 d7dc a190 617c d706 1b6d bf84 b728 da5e c4ac
AAAG2777NL	EnCase-bewijsbestand van bestanden op [AACD1122NL], bestandsnaam: <code>AAAG2777NL.E01</code> Bestandskenmerken: MD5: 680a 123f d2bf 02ad 2b20 ab8a 765b 985a SHA-1: 5bfe 96d5 2ec5 bf3e ce44 fdc7 ab3d 9e42 05bc ba4c
AAAG2778NL	EnCase-bewijsbestand van bestanden op [AABP3737NL], bestandsnaam: <code>AAAG2778NL.E01</code> , Bestandskenmerken: MD5: b6d5 1991 49c6 d354 800a a46f fbb1 4136 SHA-1: 0d0f 9ac4 f5cc 5252 4615 8fc6 f7cf 4aae 79a1 0c3d
<p>EnCase-bewijsbestand [AAAG2777NL] bevat twee Logical Evidence Files en twee EnCase-casebestanden. Logical Evidence Files zijn bestanden die andere, veelal logischerwijs bij elkaar behorende, bestanden bevatten. EnCase-case bestanden bevatten gegevens over de tot op dat moment uitgevoerde handelingen met EnCase binnen een digitaal onderzoek. De Logical Evidence Files, genaamd <code>dvd_foto's.L01</code> en <code>foto's_laptop.L01</code>, zijn geëxporteerd en als bron voor het onderzoek gebruikt. Aan deze bestanden wordt in dit rapport respectievelijk gerefereerd met <code>KOPIE_FOTOS_DVD</code> en <code>KOPIE_FOTOS_LAPTOP</code>.</p> <p>De één-op-één-kopieën [AAAG2781NL] en [AAAG2782NL] en de EnCase-bewijsbestanden [AAAG2777NL] en [AAAG2778NL] zijn als resultaat van dit onderzoek op cd-recordable gezet en bij dit rapport gevoegd als bijlage 3. Van het bestand <code>hashes.txt</code> op de cd-recordable zijn bestandskenmerken berekend. De MD5- en SHA-1-</p>	

¹ Zie bijlage 1, *Forensisch gebruik van bestandskenmerken*, voor een uitleg over bestandskenmerken.

```
bestandskenmerken van het bestand hashes.txt zijn:  
MD5 :30b4 a408 bf7f 6810 1536 05db 6fc7 6797  
SHA-1 :4d01 00f9 998c 8743 e08b 7b96 11b2 2c84 7a9b 5c05
```

2 Verkregen informatie

2.1 Uitzending Argos

Onderstaande informatie is afkomstig uit het FIT-gesprek dat heeft plaatsgevonden op het NFI op 24 december 2009:

Het programma ARGOS van de VPRO heeft onlangs een uitzending gewijd aan een executie in Afghanistan. Mogelijk zouden Nederlandse commando's hier getuige van zijn geweest. De Nederlandse commando's staan op foto's waarop te zien is dat een executie heeft plaatsgevonden. Deze foto's worden niet bestreden, maar het tijdstip waarop de foto's gemaakt zijn wel. Volgens Defensie kwamen de commando's pas na de executie, volgens het programma ARGOS niet. ARGOS claimt dat een Duits forensisch bureau ook naar de foto's heeft gekeken. ARGOS wil die informatie niet vrijgeven, maar heeft wel de foto's die zij in bezit hebben, in hardcopy aan Defensie gegeven.

De Tweede Kamer heeft kamervragen gesteld die beantwoord moeten worden. Daarnaast onderzoekt de Koninklijke Marechaussee, in opdracht van het Openbaar Ministerie () dhr. () op dit moment de noodzaak van een nieuw strafrechterlijk onderzoek.

Onderstaande informatie is afkomstig uit de transcriptie van de uitzending van Argos:

Argos 26 september 2009

Waarom verzweeg Defensie moordpartij Afghanistan?

[...]

Citaat uit rapportage Nederlandse majoor

"9.14 uur, lokale tijd: Ik stuit op het eerste lijk. (...) Vent op de rug, schoten in armen benen. Schotwond in hoofd. Hersenpan open. Hersenen all over.

9.15 uur, lokale tijd: Ik stuit op het tweede lijk. Vent op de rug. Schoten in armen en benen. Schotwond in hoofd.

9.20 uur, lokale tijd: Ik stuit op een groep van negen lijken. Een lijk compleet vermorzeld door RPG 7 inslag. Acht lijken op een rij naast elkaar met allen zuivere schotwonden in hoofd. Er waren geen wapens, schoenen en uitrusting op de personen. Alles was naar zeggen al afgevoerd."

[...]

Tekst Argos

Het schietincident is volgens de majoor rond 6.00 uur in de ochtend begonnen en hij zelf komt pas om 9.14 uur bij het eerste lijk. Maar de digitale bestanden op onze foto's geven aan dat de foto's zijn gemaakt tussen 6.15 uur en 6.24 uur. En op een van de foto's is, naast een van de lijken, het been van een militair in het Nederlands uniform te zien.

Onze Duitse collega's van het tv-programma 'Monitor' laten de digitale foto's analyseren door een forensische expert op het gebied van digitale fototechniek: Anders Uschold uit Frauenberg, die door Duitse rechtbanken als deskundige op dit terrein is erkend. Uschold stelt een ruim 50 pagina's dik rapport op over de foto's. Hij concludeert dat er geen enkele aanwijzing te vinden is dat er is gerommeld met de inhoud van de foto's of met de aangegeven tijden. Bovendien kan Uschold vaststellen met welk type camera de foto's zijn gemaakt: een Sony Mavica MVC FD 73. En dat is nou net het type fototoestel dat de Nederlandse commando's in Afghanistan in 2002 gebruikten. De vraag rijst dus: Zijn die foto's gemaakt door Nederlandse KCT-militairen? Zo ja, dan zijn die KCT-militairen volgens de digitale tijdcodes veel vroeger op de plaats van het schietincident geweest dan het

27 januari 2010

2009.12.23.225

5/14

Ministerie van Defensie beweert.
[...]

2.2 Bestandskenmerken

Op 14 januari 2010 heeft de heer [REDACTED] redactie Argos, een e-mail aan de heer [REDACTED] verstuurd. Dit betreft een antwoord op een verzoek tot berekening van de bestandskenmerken van de bestanden in het bezit van Argos. Deze bestandskenmerken zijn opgenomen in bijlage 2 van dit rapport. Zie bijlage 1 voor een algemene toelichting op het gebruik van bestandskenmerken.

3 Vraagstelling

Onderstaande informatie is afkomstig uit het FIT-gesprek dat heeft plaatsgevonden op het NFI op 24 december 2009:

1. *Kunnen de foto's aangeleverd door de VPRO (AACD1011NL), afkomstig zijn van dezelfde bron als de foto's die zijn aangeleverd door de Kmar op de CD (AABP3737NL) en in het rapport (AABP3742NL)?*
2. *Is er een verklaring voor de verschillen in opname tijdstip die wordt waargenomen bij de foto's (digitaal)?*

4 Onderzoek

Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van:

- RDD, versies 2.0.4 en 2.0.4a;
- EnCase, versie 6.15.

Rdd is een forensisch kopieerprogramma. Het is gebruikt om één-op-één-kopieën van diskettes [AABP3738NL] en [AABP3739NL] te maken.

EnCase is een veelgebruikt forensisch onderzoeksprogramma. Met EnCase kunnen gegevens van diverse digitale gegevensdragers zoals harde schijven en cd-recordables onderzocht worden. Dit programma wordt uitgebracht door het Amerikaanse bedrijf Guidance Software. EnCase is gebruikt om de bewijsbestanden te onderzoeken.

4.1 Onderzoeksstap 1: Veiligstellen van de inhoud van de diskettes

Met RDD is de inhoud van diskettes [AABP3738NL] en [AABP3739NL] veiliggesteld en opgeslagen in één-op-één-kopieën. Bij het kopiëren van diskette [AABP3739NL] traden leesfouten op. Om zoveel mogelijk gegevens veilig te stellen is de diskette herhaaldelijk gekopieerd met RDD. Uiteindelijk zijn drie één-op-één-kopieën samengevoegd tot één kopie waarmee verder gewerkt is.

Vervolgens is vastgesteld of de één-op-één-kopieën van de diskettes digitale afbeeldingen bevatten.

4.2 Onderzoeksstap 2: Vergelijking onderzoeksbestanden

4.2.1 Beeldonderzoek

Visuele vergelijking van twee foto's vindt plaats door de digitale foto's met behulp van een computerprogramma over elkaar heen te leggen en één van de foto's zodanig te schalen, transleren en roteren totdat de visueel beste overeenkomst bereikt wordt. Hierna wordt gekeken naar verklaarbare en onverklaarbare verschillen en overeenkomsten.

4.2.2 Bestandskenmerken

Het NFI beschikt niet over digitale versies van de bestanden die Argos bezit. Het NFI kan daarom

de bestanden van Argos niet direct (digitaal) vergelijken met bestanden die aanwezig zijn in het door de opdrachtgever aangeleverde digitale materiaal.

Het NFI beschikt *wel* over de bestandskenmerken van de bestanden die Argos bezit (zie *Verkregen informatie* en bijlage 2). Via deze bestandskenmerken kan een indirecte vergelijking uitgevoerd worden. Als twee bestanden gelijke bestandskenmerken hebben, dan is de inhoud van die bestanden waarschijnlijk gelijk. Als deze bestandskenmerken niet overeenkomen is de inhoud van deze bestanden zeker ongelijk. Vergelijking via bestandskenmerken geeft dus niet de volledige zekerheid van een directe vergelijking, maar wel een sterke indicatie. Zie ook bijlage 1 voor een toelichting op het forensisch gebruik van bestandskenmerken.

Het NFI heeft de door Argos geleverde bestandskenmerken vergeleken met de bestandskenmerken van digitale afbeeldingen die zijn aangetroffen in het door de opdrachtgever aangeleverde materiaal.

4.3 **Onderzoeksstap 3: Onderzoek naar datum- en tijdinformatie**

In deze stap wordt gezocht naar registraties van datum en tijd behorende bij digitale foto's in het aangeleverde digitale materiaal, voor zover dat materiaal verband houdt met de foto's van Argos. Er wordt gezocht naar tijdinformatie opgeslagen *in* digitale fotobestanden, naar de bestandstijden van de digitale fotobestanden, en naar tijden opgeslagen in zogenaamde thumbnaildatabases. Zie het kader *Bestandstijden* voor een toelichting op bestandstijden.

Om inzicht te krijgen in de invloed van systeeminstellingen op bestandstijden, wordt een experiment gedaan.

Voor onderzoek naar digitaal gegenereerde en opgeslagen datum- en tijdinformatie (zie kader *Datum- en tijdinformatie*) is het, in het algemeen, van belang te achterhalen of de klok van het systeem dat de informatie genereerde goed liep ten opzichte van een betrouwbare tijdsbron. Voor dit onderzoek zijn deze systemen niet meer beschikbaar en is het niet mogelijk om de instellingen van deze systemen rechtstreeks te achterhalen. De verstreken tijd (jaren) zou de waarde van de huidige instellingen en/of afwijkingen sowieso sterk beperken.

Bestandstijden

Datum- en tijdinformatie opgeslagen op een digitaal opslagmedium kan op vele manieren aanwezig zijn. Bij forensisch onderzoek wordt veelal gebruik gemaakt van zogenaamde *bestandstijden*. Deze tijden behoren bij een bepaald bestand of een bepaalde map. Afhankelijk van het bestandssysteem verschillen de typen bestandstijden die worden opgeslagen.

In een FAT-bestandssysteem wordt opgeslagen

- wanneer een bestand of map wordt aangemaakt (Eng: *created*);
- wanneer de inhoud van een bestand of map wordt gewijzigd (Eng: *modified*); en
- wanneer een bestand of map wordt geopend (Eng: *accessed*).

De tijd van aanmaken en wijzigen is nauwkeurig op 2 seconden. De tijd van het laatst openen is nauwkeurig tot op een dag.

Als door een actie op een bestand een wijziging optreedt aan een van deze drie bestandstijden, wordt de al opgeslagen bestandstijd overschreven. Dit betekent onder andere dat als de inhoud van het bestand gewijzigd wordt, alleen de datum van de laatste wijziging wordt opgeslagen. Hierbij wordt de eerder opgeslagen wijzigingsdatum overschreven.

De tijden geregistreerd in het FAT-bestandssysteem worden normaliter opgeslagen als 'lokale tijd', dat wil zeggen zonder tijdzone-aanduiding. Dit bemoeilijkt de interpretatie van zulke tijdsregistraties, omdat ten tijde van analyse niet altijd bekend is op welke tijdzone het opgeslagen tijdstip betrekking heeft. Het tijdstip '3 maart 2009, 15:00 uur' is bijvoorbeeld voor meerdere interpretaties vatbaar. Zo kan bedoeld worden 3 maart 2009, 15:00 uur *Nederlandse* tijd, maar ook 3 maart 2009, 15:00 uur *Afghaanse* tijd. Dat zijn verschillende tijdstippen, maar uit de opgeslagen tijd kan niet afgeleid worden welke interpretatie de juiste is.

Tijdzones

De aarde is verdeeld in verschillende tijdzones. De tijd in een tijdzone kan uitgedrukt worden als een verschil met de standaardtijd UTC (*Universal Coordinated Time*). Computers registreren tijden vaak als UTC-tijden.

Nederland gebruikt de Midden-Europese tijdzone (MET, Eng: *Central European Time*). Wintertijd in deze zone komt overeen met UTC + 1 uur. Zomertijd komt overeen met UTC + 2 uur.

De tijd in de Afghaanse tijdzone komt overeen met UTC + 4½ uur. Deze tijdzone kent geen zomertijd. Onderstaande tabel geeft ter illustratie een overzicht van de tijden op een gegeven moment in de verschillende tijdzones.

UTC	MET (wintertijd)	MET (zomertijd)	Afghanistan
12.00u	13.00u	14.00u	16.30u

5 Resultaten

5.1 Veiligstellen van de inhoud van de diskettes

5.1.1 Diskette [AABP3738NL]

Van diskette [AABP3738NL] is met RDD één-op-één-kopie [AAAG2781NL] gemaakt. Hierbij traden geen leesfouten op. De gemaakte één-op-één-kopie wordt in dit rapport KOPIE_FLOPPY_SITEREP genoemd. De MD5- en SHA-1-bestandskenmerken van KOPIE_FLOPPY_SITEREP zijn opgenomen in Tabel 2.

In KOPIE_FLOPPY_SITEREP zijn geen digitale fotobestanden aangetroffen. KOPIE_FLOPPY_SITEREP is daarom niet verder onderzocht.

5.1.2 Diskette [AABP3739NL]

Van diskette [AABP3739NL] zijn met RDD drie één-op-één-kopieën gemaakt: [AAAG2782NL], [AAAG2784NL] en [AAAG2785NL]. Hierbij traden in alle gevallen leesfouten op, maar niet steeds op dezelfde locaties. Sectoren die niet goed gelezen konden worden zijn in de betreffende één-op-één-kopie steeds vervangen door een sector gevuld met bytewaarde nul. De MD5- en SHA-1-bestandskenmerken van de drie één-op-één-kopieën zijn opgenomen in Tabel 2.

Samen bevatten de drie bovengenoemde kopieën de inhoud van bijna alle sectoren van de diskette. De drie kopieën zijn daarom gecombineerd tot één resultaatkopie [AAAG2787NL]. Waar een goed gelezen sector beschikbaar is in één van de drie kopieën, is deze steeds opgenomen in resultaatkopie [AAAG2787NL]. De resultaatkopie wordt in dit rapport KOPIE_FLOPPY_LEEG genoemd. De MD5- en SHA-1-bestandskenmerken van KOPIE_FLOPPY_LEEG zijn opgenomen in Tabel 2.

Drie sectoren van de diskette zijn bij geen van de drie kopieerpogingen goed gelezen. Deze sectoren zijn in KOPIE_FLOPPY_LEEG vervangen door sectoren gevuld met bytewaarde nul. Tabel drie toont de locaties van deze ontbrekende sectoren.

Tabel 3 Sectoren die niet van diskette [AABP3739NL] gelezen konden worden

Fysieke locatie in bytes	Grootte in bytes
11.264	512
29.184	512
1.436.160	512

KOPIE_FLOPPY_LEEG bevat een FAT-bestandssysteem. Dit bestandssysteem bevat verschillende digitale fotoafbeeldingen.

5.2 Onderzoeksstap 2: Vergelijking onderzoeksbestanden

5.2.1 Beeldonderzoek

Visuele vergelijking tussen de foto's bleek overbodig vanwege de resultaten van het onderzoek naar de bestandskenmerken. Die resultaten hebben een grotere bewijswaarde dan een visuele vergelijking. De visuele vergelijking is daarom niet uitgevoerd.

5.2.2 Bestandskenmerken

De volgende delen van het onderzoeksmateriaal bevatten digitale fotobestanden waarvan de bestandskenmerken overeenkomen met de door Argos geleverde bestandskenmerken:

- KOPIE_FLOPPY_LEEG [AAAG2787NL] (en dus ook diskette [AABP3739NL]);
- KOPIE_FOTOS_DVD
- KOPIE_FOTOS_LAPTOP

Bijlage 2 geeft de namen, locaties en metadata van de aangetroffen fotobestanden met de overeenkomende bestandskenmerken.

In KOPIE_FLOPPY_SITEREP [AAAG2781NL] zijn *geen* bestanden aangetroffen die een bestandskenmerk hebben dat overeenkomt met een door Argos aangeleverd bestandskenmerk.

Waar bestandskenmerken overeenkomen heeft het NFI, waar mogelijk, ook de inhoud van de bijbehorende bestanden onderling vergeleken. Omdat het NFI niet over de bestanden van Argos beschikt, is de inhoud van deze bestanden *niet* (direct) vergeleken met de inhoud van de bestanden met dezelfde bestandskenmerken. De bestanden die hetzelfde bestandskenmerk hebben en waarvan het NFI wel over de inhoud beschikt, zijn steeds identiek.

5.3 Onderzoeksstap 3: Onderzoek naar datum- en tijdinformatie

Bijlage 2 toont, voor ieder van de negen door Argos geleverde foto's, de volgende informatie:

- de door Argos geleverde omschrijving, bijvoorbeeld "foto 1";
- de door Argos geleverde MD5- en SHA-1-bestandskenmerken;
- het door Argos geleverde tijdstip;
- metadata van alle digitale fotobestanden, aanwezig in het onderzoeksmateriaal, die MD5- en SHA-1-bestandskenmerken hebben die gelijk zijn aan de door Argos geleverde MD5- en SHA-1-bestandskenmerken.

De door Argos geleverde tijdstippen zijn met de hand op de fotoafdrukken geschreven. Bij deze tijdstippen is geen tijdzone vermeld. Het NFI weet niet hoe Argos de genoteerde tijdstippen heeft vastgesteld.

In de digitale fotobestanden, aanwezig in het onderzoeksmateriaal, die een bestandskenmerk hebben dat overeenkomt met een door Argos geleverd bestandskenmerk, heeft het NFI *geen* tijdinformatie aangetroffen. Dit geldt (dus) ook voor de negen bestanden in KOPIE_FLOPPY_LEEG. KOPIE_FLOPPY_LEEG bevat voor ieder van die bestanden nog een bijbehorend bestand waarvan de naam eindigt op .411. Zo is bij fotobestand MVC-424F.JPG het bestand MVC-424F.411 te vinden. Een .411-bestand blijkt steeds een miniatuurweergave te bevatten van de foto opgeslagen in het .JPG-bestand. In de .411-bestanden is evenmin tijdinformatie aangetroffen.

Op twee plaatsen buiten de onderzochte fotobestanden is *wel* tijdinformatie aangetroffen:

1. De bestandssystemen waarin de fotobestanden zijn opgeslagen bevatten bestandstijden voor elk van de fotobestanden.
2. Thumbs.db-bestanden verwijzen naar fotobestanden en bevatten een tijdstip van laatste wijziging voor elk van de fotobestanden waarnaar verwezen wordt.

Bijlage 2 geeft deze tijdinformatie weer, voor ieder fotobestand dat een bestandskenmerk heeft dat overeenkomt met een door Argos geleverd bestandskenmerk. In deze bijlage zijn alle absolute (in UTC opgeslagen) tijden omgerekend naar Afghaanse tijd (UTC + 4½ uur; zie ook kader *Tijdzones*). De lokale bestandstijden geregistreerd in het FAT-bestandssysteem worden ongewijzigd getoond.

KOPIE_FLOPPY_LEEG bevat een FAT-bestandssysteem. Bestanden opgeslagen in een FAT-bestandssysteem worden voorzien van verschillende bestandstijden. Deze tijden zijn geen onderdeel van de bestandsinhoud, maar worden elders op de diskette geregistreerd. Bestandstijden geregistreerd in een FAT-bestandssysteem worden normaliter opgeslagen in lokale tijd (zie kader

Bestandstijden).

Tijden geregistreerd in thumbs.db-bestanden zijn geen lokale tijden, maar absolute tijden. Zo'n absolute (UTC-)tijd geeft wereldwijd één tijdstip aan. Een absoluut tijdstip hoeft overigens niet 'correct' te zijn; foute registraties zijn altijd mogelijk, bijvoorbeeld als een digitale klok onjuist is ingesteld of als een tijdzone verkeerd is ingesteld.

Thumbs.db-bestanden

Verschillende varianten van besturingssysteem Windows kunnen, als een gebruiker dat wil, de fotobestanden die in een map zijn opgeslagen gezamenlijk verkleind weergeven in de vorm van miniatuurafbeeldingen (Eng: *thumbnails*). Windows Explorer slaat de miniatuurafbeeldingen voor een map op in een bestand met de naam `thumbs.db`. Hierdoor kan Windows Explorer de afbeeldingen een volgende keer sneller tonen. In Windows-versies voor Windows Vista werd het bestand `thumbs.db` opgeslagen in de directory waarin de afbeeldingen staan waarvan miniatuurafbeeldingen zijn gemaakt. Windows-versies vanaf Windows Vista slaan deze `thumbs.db`-bestanden op een centrale locatie op.

Naast deze miniatuurafbeeldingen worden ook de datum en tijd waarop de inhoud van de bijbehorende, niet verkleinde, afbeelding voor het laatst gewijzigd is opgeslagen. Deze datum en tijd worden opgeslagen als absolute (UTC-)tijden.

6 Interpretatie van resultaten

6.1 Onderzoeksstap 1: Veiligstellen van de inhoud van de diskettes

Het NFI interpreteert de veiliggestelde inhoud van zowel diskette [AABP3738NL] als van diskette [AABP3739NL] als een FAT-bestandssysteem. FAT is een veelgebruikt bestandssysteem voor de opslag van gegevens op diskettes. De gegevens op de diskettes en in de bijbehorende kopieën KOPIE_FLOPPY_SITEREP [AAAG2781NL] en KOPIE_FLOPPY_LEEG [AAAG2787NL] hebben de voor FAT gebruikelijke structuurkenmerken.

KOPIE_FLOPPY_LEEG bevat digitale fotobestanden. De naamgeving van de fotobestanden, bijvoorbeeld `MVC-427F.JPG`, en van de bijbehorende miniatuurweergaven, suggereert dat deze geproduceerd kunnen zijn door het type camera dat wordt genoemd in de *Verkregen informatie*, een Sony Mavica MVC FD 73. Dit is een oud type digitale camera dat gemaakte foto's op diskette opslaat. Ten tijde van het onderzoek kon het NFI niet over dit type camera beschikken: of de fotobestanden daadwerkelijk door zo'n camera geproduceerd zijn, is dan ook niet nader onderzocht.

6.2 Onderzoeksstap 2: Vergelijking onderzoeksbestanden

Het overeenkomen van de bestandskenmerken geeft een zeer sterke indicatie dat de bestanden die onderzocht zijn door het NFI overeenkomen met de bestanden die in het bezit zijn van Argos. Omdat het NFI geen toegang heeft tot de bestanden in het bezit van Argos, kan geen volledige zekerheid gegeven worden.

In deze stap is *niet* de metadata van bestanden vergeleken. Het NFI beschikt niet over de metadata van de bestanden die Argos bezit. Onder metadata vallen onder andere de bestandsnaam, de bestandsgrootte en de bestandstijden. Bij het berekenen van een MD5- of SHA-1-bestandskenmerk speelt de metadata van een bestand geen rol: bestanden met gelijke inhoud maar verschillende metadata zullen gelijke MD5- en SHA-1-bestandskenmerken hebben.

6.3 Onderzoeksstap 3: Onderzoek naar datum- en tijdinformatie

Bijlage 2 geeft een overzicht van de datum- en tijdinformatie geregistreerd in de bewijsbestanden. De absolute tijden in deze bijlage worden als Afghaanse tijden getoond (UTC + 4½ uur).

In de verkregen informatie wordt vermeld dat de camera gebruikt voor het maken van de digitale afbeeldingen een Sony Mavica MVC FD 73 is. Voor het NFI-onderzoek was geen referentie-exemplaar van dit type camera beschikbaar. De precieze werking van dit type camera is daarom niet onderzocht, maar wel bekend is dat dit type camera foto's opslaat op een diskette. In deze stap werken we onder de aanname dat de inhoud van diskette [AABP3739NL], en dus van KOPIE_FLOPPY_LEEG, rechtstreeks geproduceerd is door een digitale camera. Dit heeft het NFI echter niet geverifieerd; het NFI kan op dit moment bijvoorbeeld niet uitsluiten dat de diskette kopieën bevat van beelden die eerder op een andere diskette opgeslagen waren.

Het NFI weet niet of de klok van de camera waarmee de foto's zijn genomen goed liep op het moment van opname. Deze klok bepaalt welke tijdstippen worden vastgelegd bij een genomen foto. De interpretatie hier richt zich op het verklaren van het verschil tussen de bestandstijden behorende bij de digitale fotobestanden aanwezig in KOPIE_FLOPPY_LEEG en de door Argos geleverde tijden (waarvan de precieze herkomst bij het NFI niet bekend is).

De 'Last Written'-tijden van de in bijlage 2 genoemde fotobestanden die aanwezig zijn in KOPIE_FLOPPY_LEEG liggen tussen 09:15:48 uur en 09:24:42 uur en niet tussen de door Argos geleverde tijden. Voor ieder fotobestand ligt de in KOPIE_FLOPPY_LEEG vastgelegde tijd precies drie uur na de door Argos geleverde tijd. Voor foto's MVC-427F.JPG, MVC-428F.JPG, MVC-429F.JPG, MVC-430F.JPG, MVC-431F.JPG en MVC-432F.JPG is ook een tijd beschikbaar in het *Thumbs.db*-bestand (zie kader *Thumbs.db*-bestanden). Deze tijd wordt opgeslagen als een UTC-tijd en de waarde van die UTC-tijd verschilt steeds 4,5 uur met de 'Last Written'-tijd van het fotobestand. Een scenario dat deze combinatie van sporen verklaart is het volgende:

- Het fotobestand is gemaakt door een camera die op het moment van opname was ingesteld op 09:22:04 uur. Dit leidt, op de diskette van de camera, tot hetzelfde tijdstip van laatste wijziging (09:22:04 uur).
- De diskette is (later) bekeken op een Windows-computer waarvan de tijdzone is ingesteld op Afghanistan (UTC + 4½ uur). Daarbij maakt Windows Explorer een bestand *thumbs.db* aan. In dit bestand slaat Windows Explorer een verwijzing naar het fotobestand op en het op dat moment aan dat bestand verbonden tijdstip van laatste wijziging. Windows Explorer slaat zulke tijden altijd op als UTC-tijden. Omdat de tijdzone is ingesteld op Afghanistan, interpreteert Explorer het opgeslagen tijdstip (09:22:04 uur) als een Afghaanse tijd en slaat de corresponderende UTC-tijd op (04:52:04 UTC).

Hiermee is nog niet het verschil van drie uur tussen de bestandstijden in KOPIE_FLOPPY_LEEG en de Argos-tijden verklaard. Het NFI weet niet hoe de Argos-tijden tot stand zijn gekomen en dat bemoeilijkt het vinden van een verklaring. Onder de aanname dat diskette [AABP3739NL] de originele door de camera gemaakte bestanden bevat, zijn de bestanden die Argos bezit kopieën van deze originelen. Het NFI weet niet:

- hoe de bestanden gekopieerd zijn voordat Argos ze in bezit kreeg;
- hoe de tijd- en tijdzone ingesteld waren op de computers waarmee de bestanden eventueel gekopieerd zijn;
- welke bestandssystemen gebruikt zijn om de verschillende kopieën op te slaan en uit te wisselen.

Met deze informatie kan het verschil van drie uur mogelijk verklaard worden.

In het algemeen kan gesteld worden dat bestandstijden kunnen wijzigen als bestanden van en naar opslagmedia gekopieerd worden die gekoppeld zijn aan computers waarvan de tijdzone-instelling

wijzigt. Hieronder volgt een scenario dat zo'n wijziging illustreert. Dit scenario levert echter een tijdsverschil van 2,5 uur op en niet van 3,0 uur. Het dient dan ook alleen om te laten zien dat computerinstellingen en kopieerhandelingen van invloed kunnen zijn op (bestands)tijden.

Scenario:

- Een camera slaat op 7 augustus 2002, om 09.00 uur Afghaanse tijd, een fotobestand op op een diskette, in een FAT-bestandssysteem. De klok van de camera loopt goed, dus het tijdstip van laatste wijziging van het bestand is 7 augustus 2002, 09:00 uur (zonder tijdzone-aanduiding).
- Het bestand wordt later naar de harde schijf van een computer (of een laptop) gekopieerd. De computer is voorzien van besturingssysteem Windows XP en bestandssysteem NTFS. De tijdzone is ingesteld op Afghanistan, dus op UTC + 4½ uur. Bij het kopiëren worden de 'Last Written'-tijden van bestanden bewaard, maar wel omgezet naar en opgeslagen in UTC.
- De computer (of laptop) wordt naar Nederland verplaatst. Daar wordt de tijdzone-instelling aangepast van Afghanistan naar Nederlandse tijd. Dit leidt niet tot een wijziging van de opgeslagen UTC-tijd, maar als de tijd getoond wordt aan een gebruiker (via Windows Explorer), dan zal de equivalente Nederlandse tijd getoond worden. Dat is in dit geval 06.30 uur. (In verband met de Nederlandse zomertijd bedraagt in augustus het tijdsverschil tussen Nederland en Afghanistan 2,5 uur.)
- Tenslotte wordt het bestand van de computer naar een USB-stick gekopieerd. De USB-stick is voorzien van een FAT-bestandssysteem. Hierbij wordt de UTC-tijd geconverteerd naar een lokale tijd. Als lokale tijd wordt gekozen voor de tijd die overeenkomt met de huidige tijdzone-instelling (Nederlandse tijd) en dus voor 06:30 uur. Deze tijd wordt opgeslagen in het FAT-bestandssysteem van de USB-stick.

In dit scenario wordt de opgeslagen 'Last Written'-tijd van een gekopieerd fotobestand veranderd van 09:00 uur naar 06:30 uur.

27 januari 2010

2008.12.23.225

13/14

7 Conclusie

1. *Kunnen de foto's aangeleverd door de VPRO (AACD1011NL), afkomstig zijn van dezelfde bron als de foto's die zijn aangeleverd door de Kmar op de CD (AABP3737NL) en in het rapport (AABP3742NL)?*

Ja, de foto's kunnen afkomstig zijn van dezelfde bron.

Op 14 januari 2010 heeft de heer [REDACTED] redactie Argos, bestandskenmerken aangeleverd van de digitale bestanden in het bezit van Argos. Voor ieder van de door Argos aangeleverde paren MD5- en SHA-1-bestandskenmerken bevat het onderzoeksmateriaal fotobestanden die dezelfde bestandskenmerken hebben. Bijlage 2 geeft de locaties van deze bestanden. De overeenkomende bestandskenmerken vormen een sterke aanwijzing (maar geven geen volledig uitsluitel) dat de bestanden in het onderzoeksmateriaal gelijke inhoud hebben als de bestanden die Argos bezit. Het NFI heeft geen toegang tot de bestanden van Argos en kan dus geen directe inhoudsvergelijking uitvoering. Zo'n directe vergelijking zou volledig uitsluitel geven.

2. *Is er een verklaring voor de verschillen in opname tijdstip die wordt waargenomen bij de foto's (digitaal)?*

Bij de beantwoording van deze vraag heeft het NFI zich gericht op het verschil van steeds precies drie uur dat bestaat tussen de door Argos geleverde tijden en de tijden die zijn opgenomen bij de digitale fotobestanden aanwezig op diskette [AABP3739NL]. De bestanden en tijden op de diskette waren ten tijde van de onderzoeksaanvraag nog niet beschikbaar en zijn gedurende het onderzoek beschikbaar gekomen door de diskettes uit te lezen. Het NFI neemt aan dat de diskette een betrouwbaarder bron (voor bestandstijden) is dan de aangeleverde cd-recordables. Dit is echter niet onomstotelijk vastgesteld.

Op dit moment, en op basis van het nu beschikbare onderzoeksmateriaal, heeft het NFI geen verklaring voor het specifieke verschil van 3 uur tussen de door Argos geleverde tijden en de tijden verbonden aan de bestanden opgeslagen op diskette [AABP3739NL].

Ten aanzien van deze vraag zijn de volgende zaken vermeldenswaardig:

- De fotobestanden op diskette [AABP3739NL] bevatten, voor zover het NFI heeft kunnen vaststellen, geen tijdinformatie. Het te onderzoeken tijdsverschil kan daarom niet teruggevoerd worden op verschillende interpretaties van de *inhoud* van die bestanden. Het NFI weet niet hoe de door Argos geleverde tijdstippen vastgesteld zijn, maar neemt op dit moment aan dat die tijdstippen niet afkomstig zijn uit de bestandsinhoud. De tijdstippen zouden afkomstig kunnen zijn van de bestandstijden die horen bij de bestanden. In dat geval zou kennis van die metadata kunnen helpen bij het verklaren van de verschillen. Het NFI beschikt nu niet over de metadata van de bestanden die Argos heeft.
- De interpretatie van bestandstijden kan sterk beïnvloed worden door instellingen van de computersystemen waarmee die tijden gelezen worden, zeker als die tijden niet voorzien zijn van tijdzone-informatie. Dit speelt een rol bij het bekijken van bestandstijden, maar ook bij het kopiëren van bestanden tussen computersystemen. Een verschil in tijdzone-instellingen tussen twee systemen kan leiden tot gewijzigde bestandstijden.
- De op diskette [AABP3739NL] opgeslagen bestandstijden zijn niet voorzien van tijdzone-informatie. De bestanden op diskette [AABP3739NL] hebben (FAT-)bestandstijden die liggen tussen 09:15:48 en 9.24:42 uur en niet tussen de door Argos geleverde tijden 06:15:48 en 06:24:42 uur.

27 januari 2010

2009.12.23.225

14/14

Ondertekening

Ik verklaar dit rapport naar waarheid, volledig en naar beste inzicht te hebben opgesteld als NFI-deskundige² Digitale Technologie

Plaats Den Haag
Datum 27 januari 2010

Naam rapporteur [REDACTED]

Ik verklaar dit rapport naar waarheid, volledig en naar beste inzicht te hebben opgesteld als NFI-deskundige² Beeldonderzoek en Biometrie

Plaats Den Haag
Datum 27 januari 2010

in opdracht, [REDACTED]

Naam rapporteur [REDACTED]

Afhandeling stukken van overtuiging van dit (deel)onderzoek Tijdens het onderzoek zijn de stukken van overtuiging (gedeeltelijk) gedemonteerd. Het NFI beschikt niet over de middelen om deze stukken van overtuiging na het onderzoek volledig in de oorspronkelijke staat terug te brengen. Geretoureerde elektronische apparatuur kan daarom na onderzoek niet meer functioneren, sneller defect raken of niet meer voldoen aan de door de fabrikant opgegeven specificaties.

² Een NFI-deskundige is opgeleid en getoetst door het NFI, waarna het NFI hem/haar de bevoegdheid heeft toegekend om deskundigenrapporten op te stellen en te ondertekenen. Hij/zij maakt bij het onderzoek gebruik van de infrastructuur, voorschriften en kwaliteitsborgingsystematiek van het NFI.

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.10

Passages uit boek Wohlgethan

Auge in Auge mit afghanischen Kämpfern

Nach all den bedrückenden Erlebnissen der letzten Tage waren wir froh, wieder nach Paghman zu kommen, wo wir inzwischen fast heimisch waren. Routineaufgaben wie Patrouillen waren jetzt genau das Richtige. Es ging im Wesentlichen darum, weiter Präsenz zu zeigen und die Stimmung in der Bevölkerung zu sondieren. Bis zu den Massud-Tagen dauerte es zwar noch knapp vier Wochen, aber es war bereits eine Nervosität in der Bevölkerung wie vor der Loya Jirga zu spüren. So fuhren wir durch Kabul und Paghman und saugten alles auf, was wir zu sehen und zu hören bekamen. Die Straßen waren voll. Eine Menge afghanischer Militärfahrzeuge machte sich auf nach Kabul, um bei der Parade zu Ehren des toten tadschikischen Volkshelden dabei zu sein. Die ISAF-Führung betrachtete dies alles mit großer Sorge. Ähnlich war es bei dem Feiertag zum russischen Abzug gewesen. Der Haken bei der Sache war, dass nach Abschluss der Feierlichkeiten nur ein Bruchteil der afghanischen Militärgeräte wieder aus der Stadt verschwand. Man befürchtete, dass es so ähnlich auch im Anschluss der Massud-Tage passieren würde.

Am 7. August 2002, wir bewegten uns gerade im Distrikt Paghman, erhielten wir einen Funkspruch. Demnach war es im Bagrami-Distrikt, südwestlich von Kabul, zu kriminellen und gewalttätigen Zwischenfällen gekommen. Eine blutarmige Bande von zwölf Personen sei plündernd von Kabul nach Bagrami gezogen und nun in unsere Richtung unterwegs. Die Schurken hätten auf ihrer Tour Frauen und Kinder bestohlen, verprügelt und misshandelt. Im Distrikt Paghman angekommen, hätten sie sogar die Polizeistation in einem kleinen Dorf

Journal
andreas!

7/8/02

||

angegriffen und zwei Polizisten ermordet. Ein dritter Kollege habe fliehen und einen Funkspruch absetzen können. Demnach zöge die Bande in südlicher Richtung davon – also genau vor uns weg. Das gesamte Kommando wurde nun alarmiert und zur Unterstützung angefordert. Unser Team war ja bereits mit einem Mann und zwei Fahrzeugen ganz in der Nähe, also nahmen wir umgehend die Verfolgung auf. Wir fuhren mit Höchstgeschwindigkeit nach Süden, in Richtung der uns mitgeteilten Koordinaten.

Bei der Verfolgung der Bande kamen wir auch an der überfallenen Polizeistation vorbei, die in einem kleinen Tal lag. Dort herrschte helle Aufregung: Vor dem Polizeigebäude hatten sich die Dorfbewohner versammelt und schrien aufgebracht durcheinander. Durch Handzeichen wurde uns die Fluchtrichtung der zwölf Männer angezeigt, und also fuhren wir gegen Süden weiter. Ab jetzt ging es aus Sicherheitsgründen allerdings nur noch in Schrittgeschwindigkeit voran. Schließlich mussten wir bei unserer Verfolgung die ganze Zeit damit rechnen, dass wir plötzlich hinter einer Mauer oder einer Baumreihe auf die zwölf trafer aufmerksam beobachtete jeder von uns seinen ihm zugewiesenen Bereich. Die Anspannung war fast greifbar.

Wir begannen auch, aufmerksam nach Spuren zu suchen, die wir prompt fanden: Schräg links vor uns nahm ich eine Verfärbung des Sandes wahr. Wir hielten an und sahen nach – das war eindeutig Blut! Sie hatten also Verletzte, was uns zusätzlich in die Karten spielte. Die afghanischen Kriminellen waren offensichtlich geschwächt und konnten sich dadurch nur langsam fortbewegen. Wir saßen wieder auf und folgten diesen terrakottafarbenen Spuren im Wüstensand. Unsere Anspannung wurde immer größer, und wir achteten wie die Luchse auf irgendwelche Zeichen. Keine hundert Meter weiter dann der Hammer. »Stopp halt an!«, schrie ich. Philip trat erschrocken in die Eisen, während ich schon seitwärts aus dem Jeep sprang. Vor mir lag ein olivgrünes Päckchen im Sand. Mit zitternden Fingern nahm ich es auf und vergewisserte mich. Ja, kein Zweifel: Es war ein aufgerissenes deutsches Erste-Hilfe-Päckchen. Woher kam da

denn? Hatte einer dieser zwölf Afghanen das deutsche Verbandsmaterial benutzt, und wenn ja, woher hatte er es?

Mir schwirrten allerlei Fragen durch den Kopf. »Komm zurück in den Wagen, Achim!«, hörte ich Andrik in meinem Headset brüllen. Ich sah zu, dass ich zurück in den Jeep kam und von meinem Fund berichtete. Andrik wunderte sich offensichtlich genauso wie ich und fragte: »Bist du dir auch wirklich sicher?« – »Absolut«, gab ich kurzsilbig zurück. Jetzt war definitiv nicht der Moment, um weiter darauf herumzukauen. Denn die Situation spitzte sich dramatisch zu: ~~Immer mehr zurückgelassene Ausrüstungsgegenstände lagen am Wegesrand. Amerikanische Stiefel und daneben wieder eine blasse Blutspr.~~ Einen der Männer musste es ziemlich übel erwischt haben. Sie hatten ihm offensichtlich die Stiefel ausziehen müssen, um ihn zu versorgen.

In höchster Alarmbereitschaft fuhren wir langsam weiter und sahen schließlich vor uns eine Hügelkette liegen, auf die wir zu steuerten. Nach einer kurzen Weile konnten wir in einiger Entfernung Schüsse hören. Sofort hielten wir an und brachten uns in Windeseile in Stellung. Jeweils einer blieb am Fahrzeug am Maschinengewehr und sicherte nach vorne, die zwei verbleibenden Dreiertams saßen ab und gingen vor den Fahrzeugen in Linie, um dann überschlagend vorzugehen: Drei Mann laufen fünf Meter, bleiben stehen, die anderen drei rücken zehn Meter nach, dann die anderen wieder zehn Meter vorwärts und so weiter. ~~Wir waren erst ein paar Schritte gelaufen, da waren am Berg Bewegungen zu erkennen.~~

~~Kleine schwarze Punkte wuselten den Abhang hinunter direkt auf uns zu.~~ Das musste der Rest der Afghanen auf der Flucht sein. Vermutlich waren sie von irgendjemandem gestellt worden, denn es waren bereits ~~weniger als zwölf Männer~~, die den Hang hinunterkamen.

~~Plötzlich rutschten und kullerten die Männer zu Boden und verschwanden aus unserem Blickfeld.~~ Von unserer Stellung aus konnten wir nicht in die kleine Senke einsehen, in die sie gefallen waren. Also gingen wir langsam und vorsichtig weiter, bis wir einen Funkspruch von unserem Teamführer erhielten:

»Achtung, eigene Teile vor uns!« Nun mussten wir doppelt vorsichtig sein: zum einen, weil wir nicht wussten, was mit den Afghanen in der Senke los war; zum anderen, weil offensichtlich ein anderes KCT-Team in der Nähe war und wir uns versehentlich gegenseitig unter Kreuzfeuer nehmen könnten. Wir blieben sofort stehen und bauten unsere Eigensicherung auf und warteten ab. Aufmerksam und angespannt behielten wir unsere Umgebung im Auge, da wir nicht wussten, ob noch jemand aus dem Hügel über uns war, von wo wir ja vor einigen Minuten noch Schüsse gehört hatten.

Auf einmal kamen zwei Jeeps mit hoher Geschwindigkeit auf uns zugerast und rissen mich aus meinen Gedanken. Aus dem einen stieg ein ISAF-Offizier, der andere war zivil gekleidet. Ich stutzte. Den Mann kennst du doch irgendwoher, dachte ich. Natürlich! Das war der Zivilist, der mir bereits bei dem »Absturz« der MIG hinter dem Camp über den Weg gelaufen war. Schon damals hatte ich den Verdacht, dass er vom Geheimdienst ist. Hier wurde es mir nun bestätigt, er stellte sich nämlich als Angehörigen eines amerikanischen Nachrichtendienstes vor. Da hatte ich gar nicht mal so falsch gelegen mit meiner Vermutung.

Die zwei begannen sofort mit ihrer Befragung. Ob wir etwas gefilmt hätten, wollten sie als Erstes wissen. Klares Nein. Schließlich hatten wir andere Sorgen gehabt, als wir die Bande verfolgten. Plötzlich bemerkten wir, dass links auf einer kleinen Anhöhe ein Kameramann mit seinem Stativ stand und auf die Szenerie hielt. Der Amerikaner und der andere Offizier gingen schnurstracks zu ihm und redeten auf ihn ein. Uns erzählten sie hinterher, er habe sich als Kameramann des amerikanischen Senders NBC ausgegeben. Jedenfalls kamen sie mit einer Filmkassette zurück, die der amerikanische Geheimdienstler dem Kameramann abgeluchst hatte. Offensichtlich war er alarmiert, denn er wollte noch mal von uns wissen, ob wir irgendwelches Bildmaterial angefertigt hätten, was wir wiederum verneinten. Nach einigem Hin- und Her und weiteren Fragen zum Hergang konnten wir nun endlich den Ort des Geschehens verlassen.

Wir fuhren zurück ins Camp und hätten nur zu gerne die Füße

nicht consistent
nicht eindeutig
passage over
diese man

▷
○

hochgelegt, doch wir mussten noch unseren Bericht, den sogenannten »After Action Report«, verfassen. Dieses Mal jedoch war es anders. Die Teamführer riefen uns nicht zu einer Nachbesprechung zusammen, sondern schrieben den Bericht ohne uns und übergaben ihn unserer OPZ. Von dort wurde mir wenig später auch gemeldet, dass der Rechtsberater der deutschen KMNB angerufen habe und mich wegen dieses Vorfalls in Bagrami sprechen wolle. Er äußerte die Befürchtung, dass der Kameramann dem amerikanischen Geheimdienstler nur einen »Dummy«-Film übergeben hätte. Mir war klar, dass die Bundeswehr kein Interesse daran haben konnte, dass möglicherweise ein Film existierte, auf dem ein deutscher Soldat, nämlich ich, in Zusammenhang mit diesem seltsamen Vorfall zu erkennen wäre. ~~Zumal ich inzwischen gehört hatte, dass die zwölf Afghanen allesamt erschossen worden waren.~~ Das hätte angesichts der sonst kultivierten Friedenseinsatz-PR nicht ins Bild gepasst.

Zum Glück war der Rechtsberater recht kulant und sagte, ich könne ruhig erst am nächsten Tag bei ihm vorbeischauen. Wenigstens das wurde mir heute erspart. Auf das Ergebnis des Gesprächs – das tatsächlich erst zehn Tage später stattfand – komme ich noch zurück. Als ich auf meinem Feldbett saß und meine Ausrüstung überprüfte, kam endlich »das große Zittern«. Mein Körper meldete sich zu Wort, schüttete vermehrt Adrenalin aus. Ich hatte die ganze Zeit auf diese körperliche Reaktion gewartet, aber erst jetzt, mit etwas Abstand und Ruhe, passierte es. Ich ließ es geschehen. Was sonst hätte ich auch tun können? Ich lehnte mich zurück und schloss die Augen.

Ein paar Tage später erreichte uns bei einer Patrouillenfahrt erneut ein Funkspruch. Am Hotel Interconti hatte es einen Zwischenfall, allerdings der zivilen Sorte, gegeben. Erst vor kurzem war der Hotel-Pool repariert und zur Benutzung durch die Gäste freigegeben worden. Allerdings war es so, dass nur wenige Afghanen schwimmen konnten. Wie sollten sie es auch lernen, in diesem von anhaltender Dürre geplagten Land? Bei einem Bad im Pool war nun ein Afghane ertrunken, ein zweiter schwebte in Le-

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

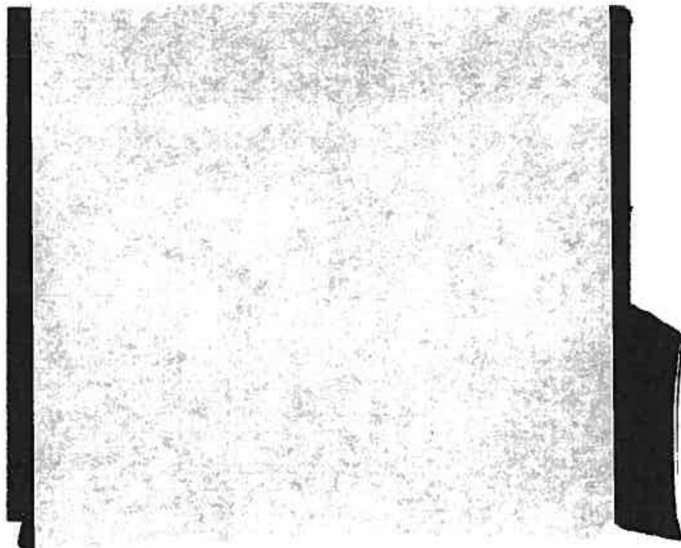
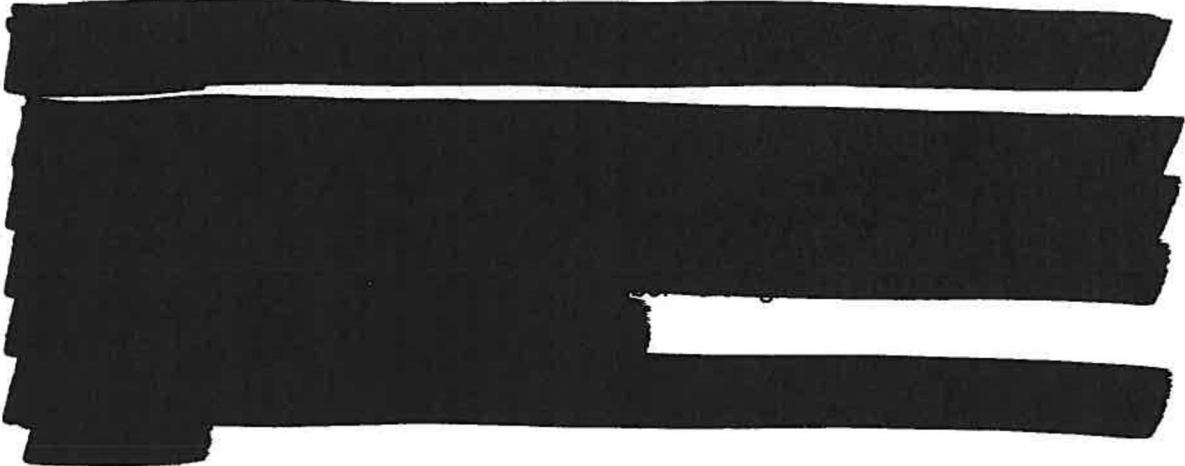
Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

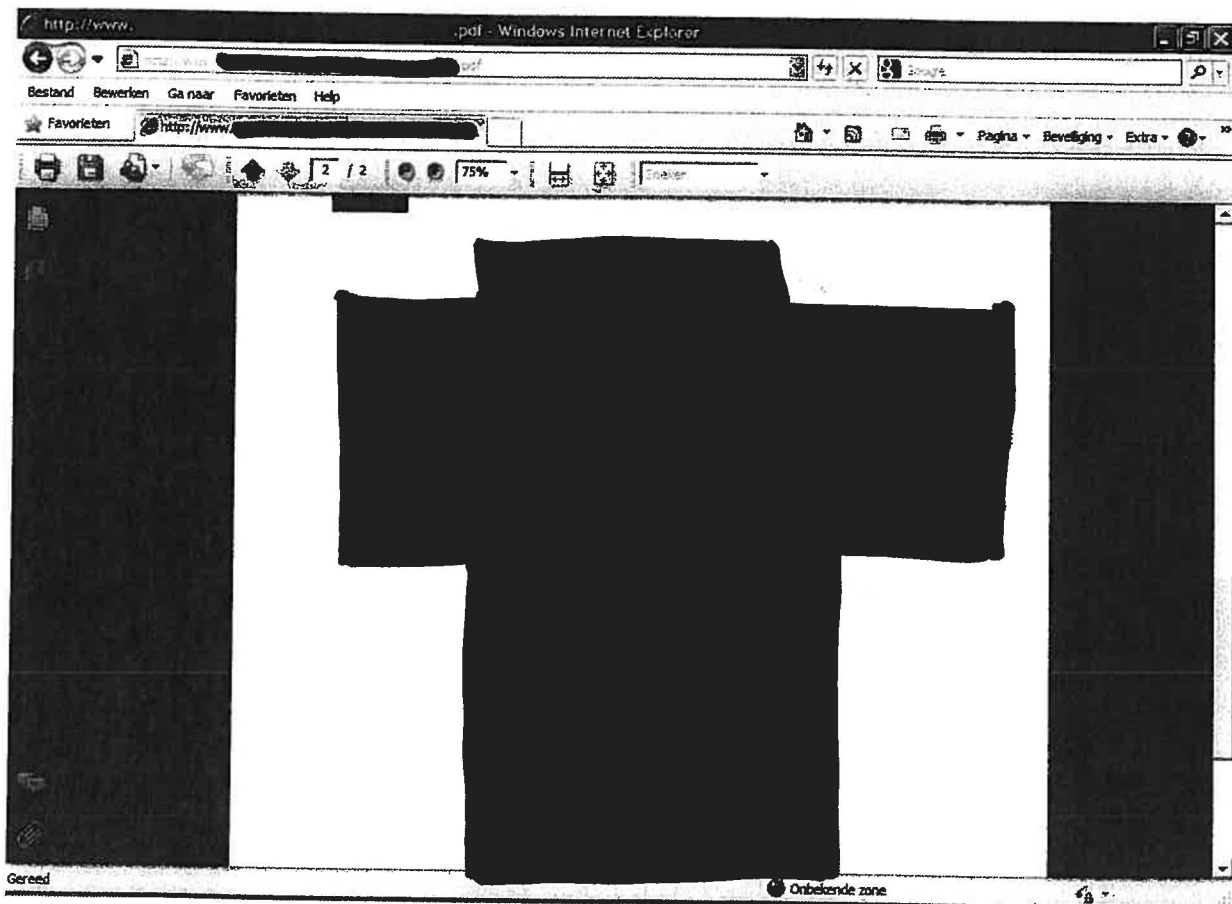
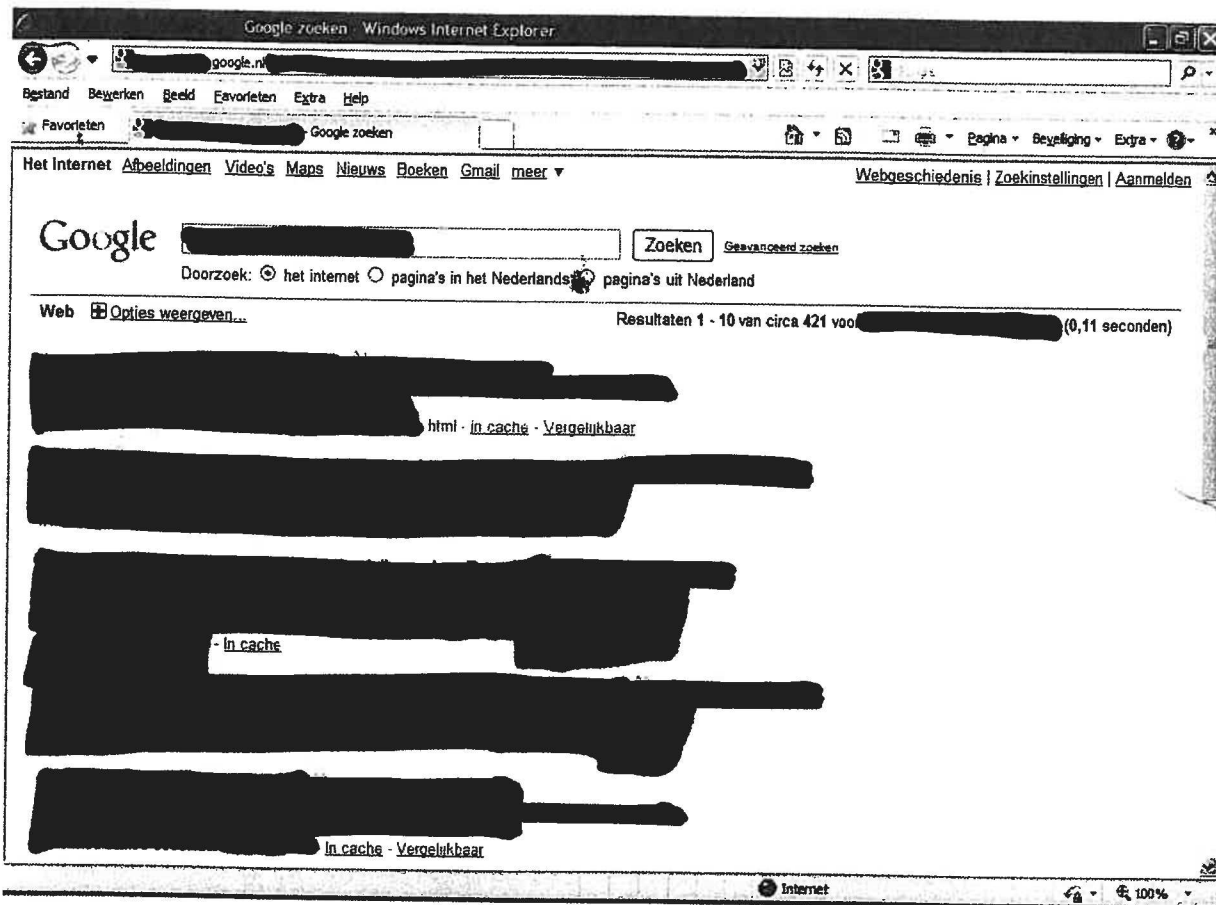
4.11

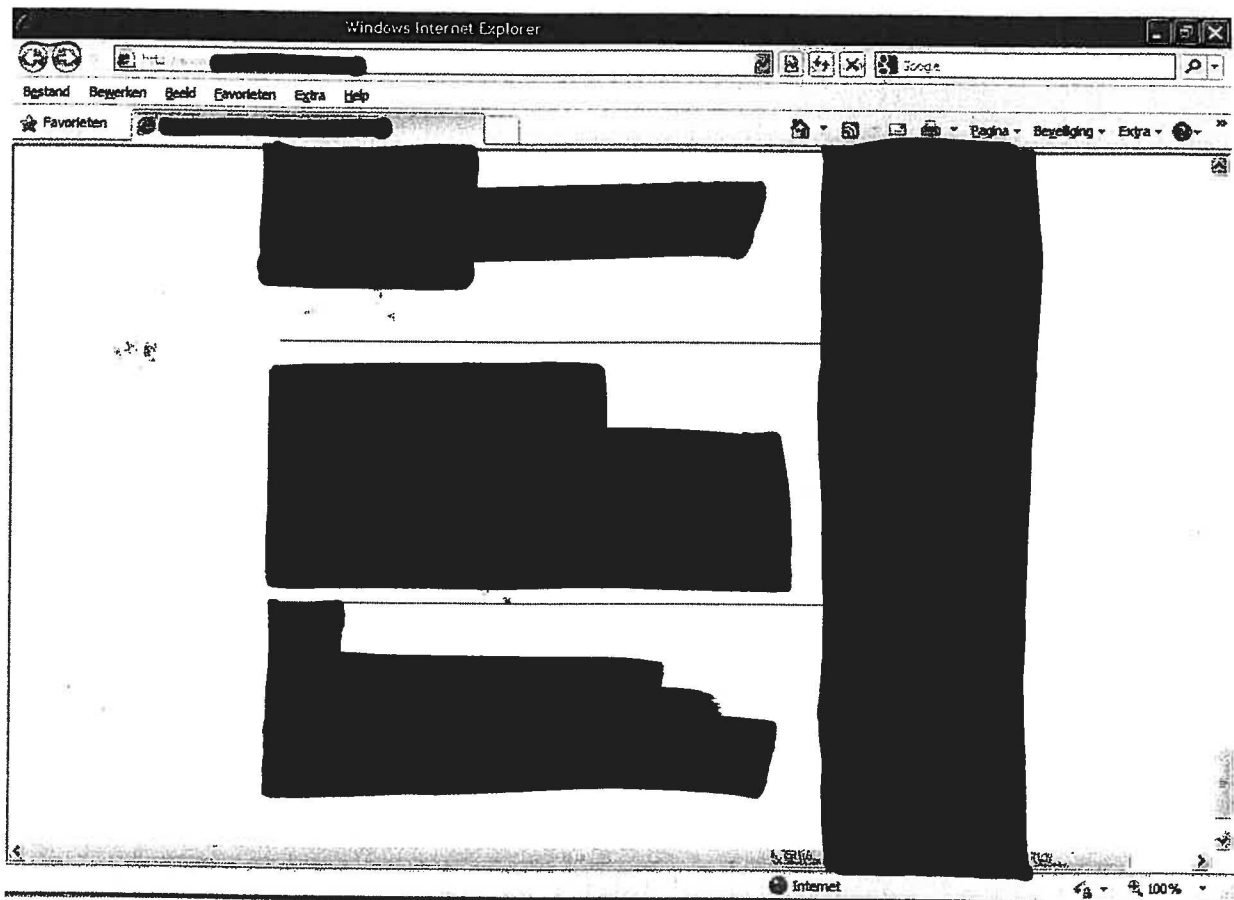
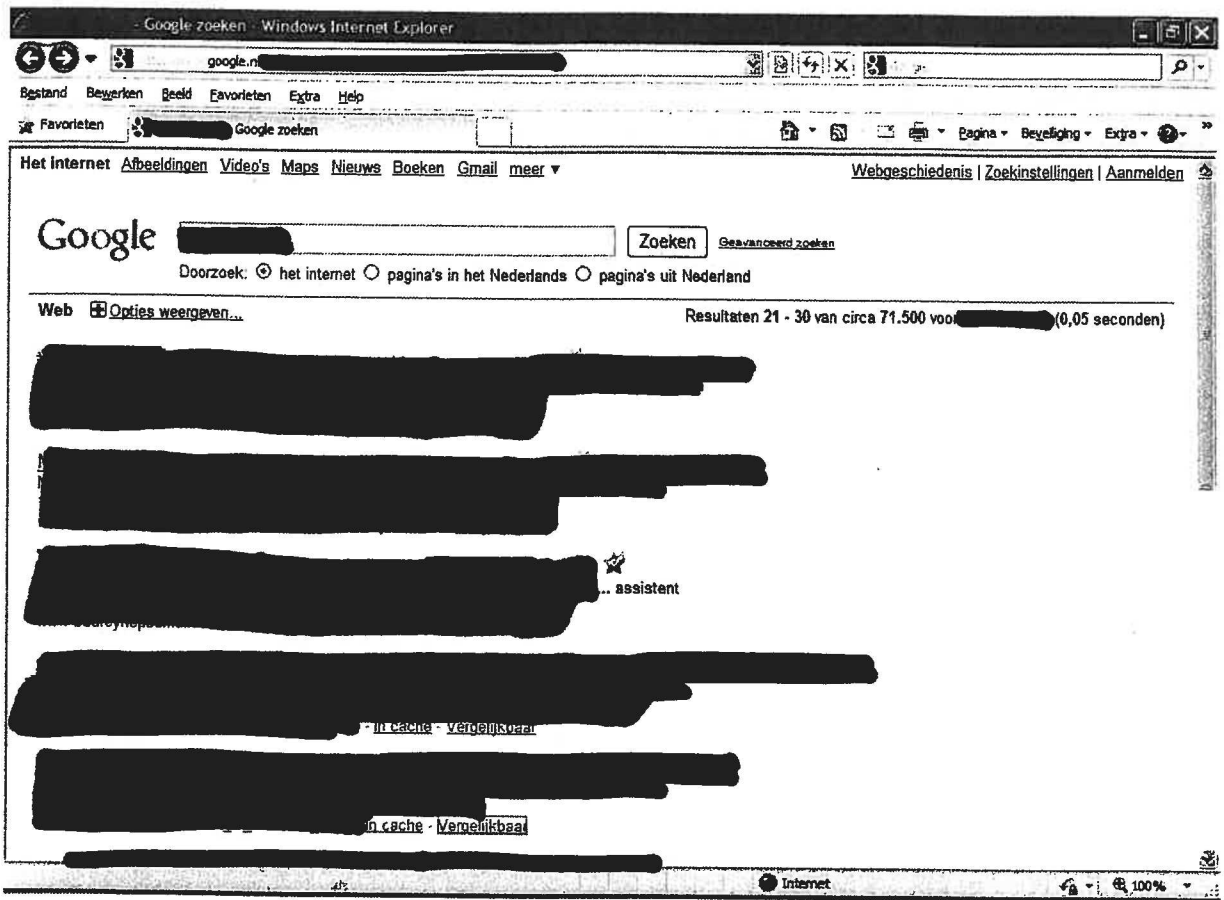
Overzicht internetgegevens [REDACTED]

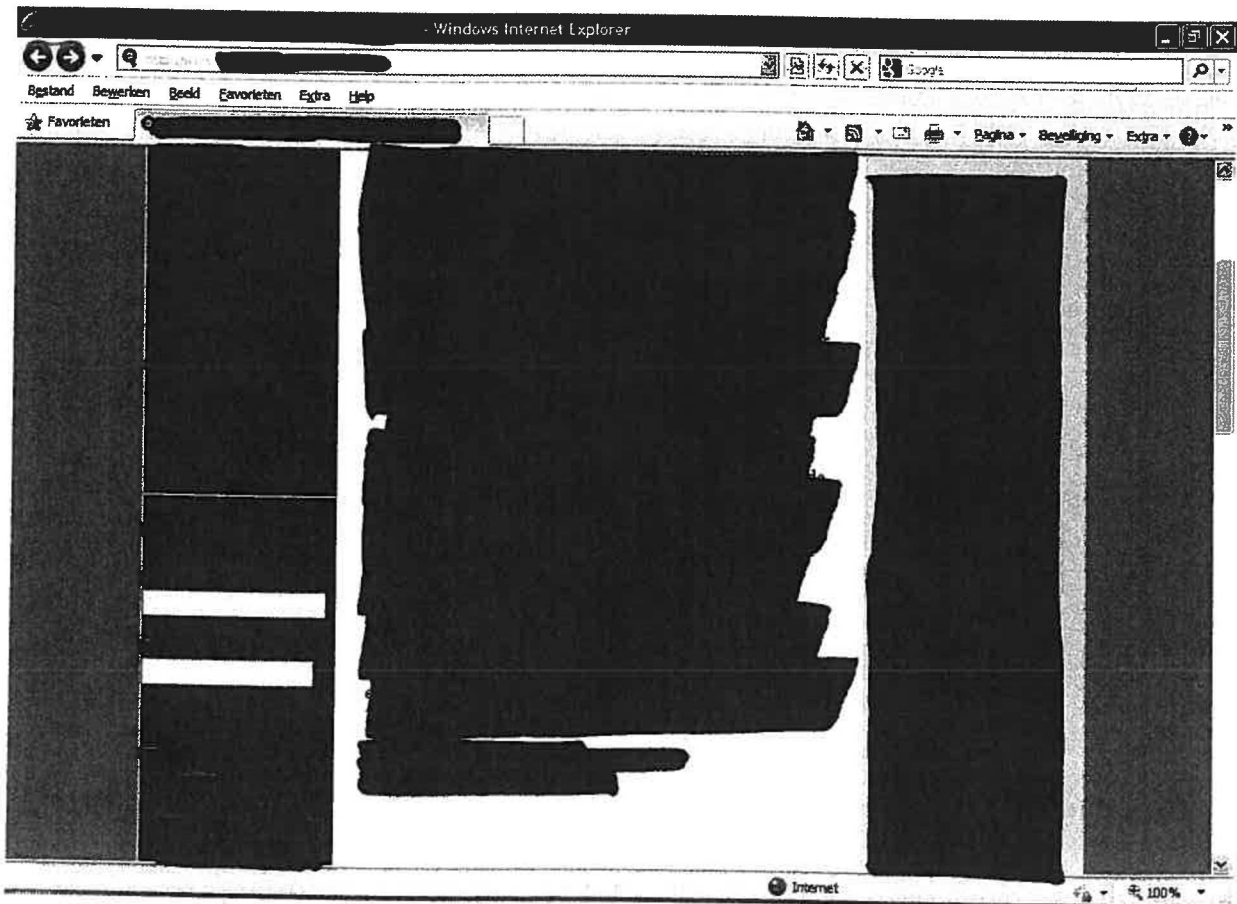
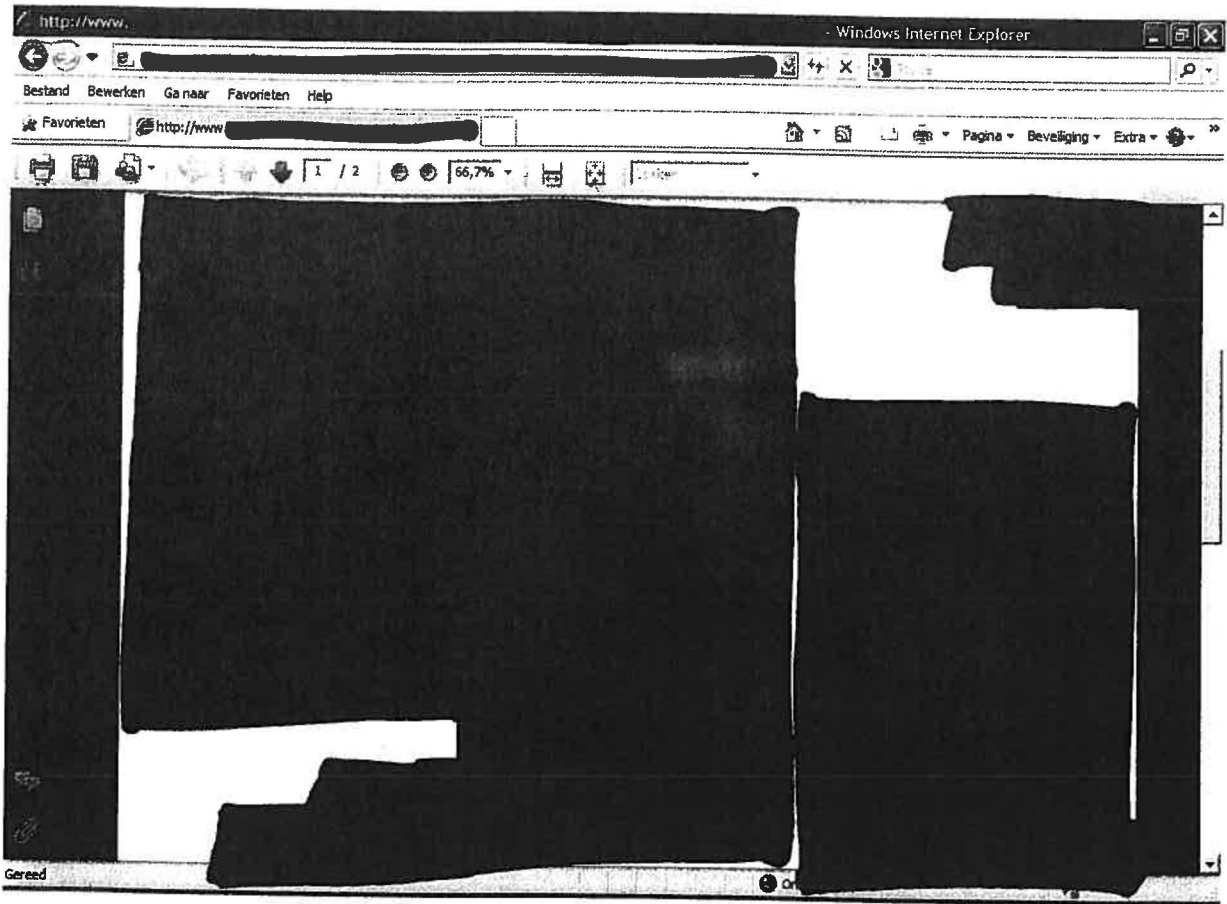

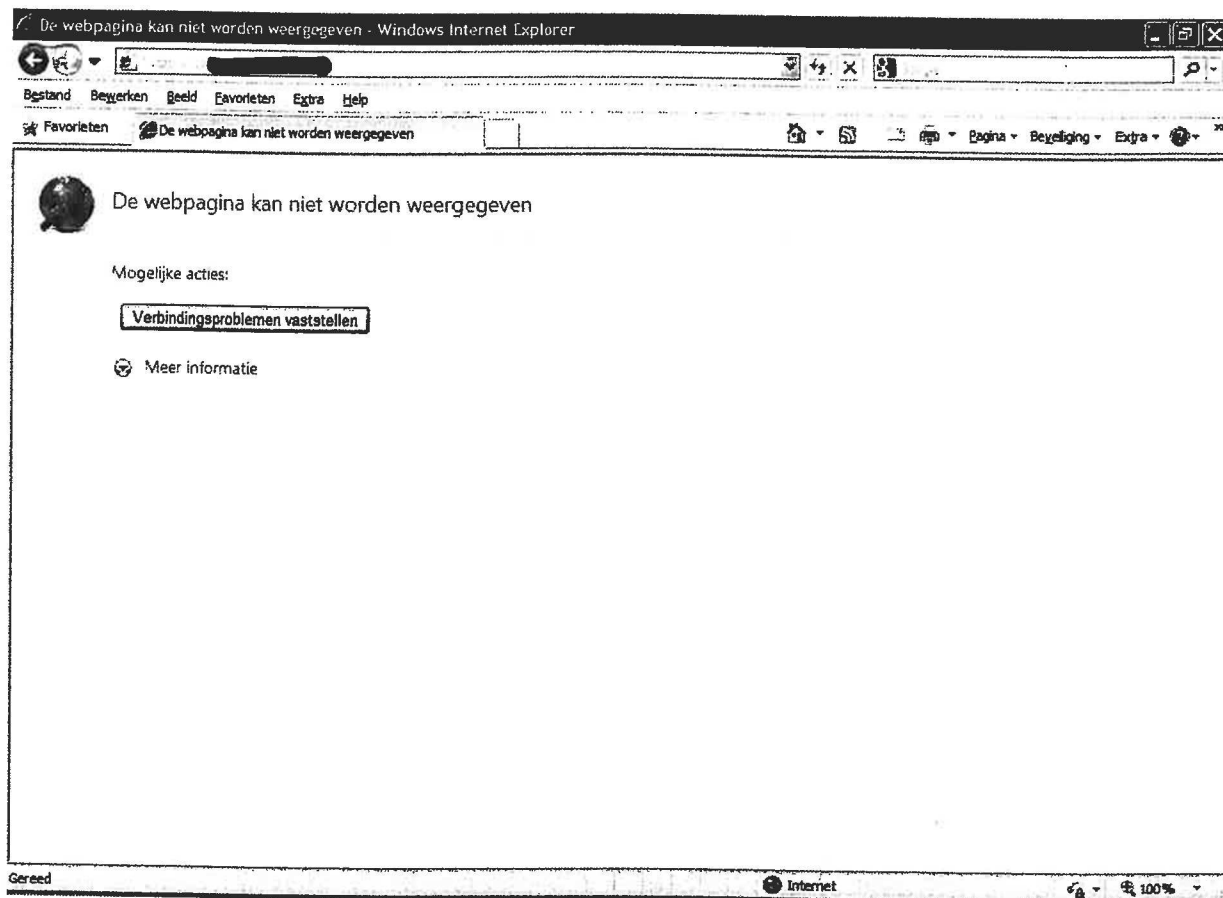
Kontakt:

Koninklijke Marechaussee

Ministerie van Defensie
District Landelijke en
Buitenlandse Eenheden
Brigade CR&I
Team Algemene Recherche

Datum
21 januari 2010

Onze referentie
Onderzoek
aanknopingspunten ARGOS
Contactpersoon
[REDACTED]

bijlage

4.12

Proces-verbaal van verhoor getuige

Koninklijke Marechaussee

- District Landelijke en Buitenlandse Eenheden
- Brigade Centrale Recherche & Informatie
- Team Algemene Recherche

Proces-verbaal van verhoor getuige

Proces-verbaalnummer :
 Documentcode :
 Onderzoek : Onderzoek aanknopingspunten Argos

Betreft: : Proces-verbaal van verhoor getuige [REDACTED]

Parketnummer :
 BPS -nummer :

Verbalisanten : [REDACTED] en [REDACTED] respectievelijk [REDACTED] en [REDACTED] van de Koninklijke Marechaussee, beiden ingedeeld bij bovengenoemde brigade en team.

PROCES – VERBAAL

Wij, verbalisanten, verklaren het volgende:

Op dinsdag 05 januari 2010, omstreeks 14.00 uur, hoorden wij op te [REDACTED] een man als getuige die ons opgaf te zijn:

Getuige:

Naam : [REDACTED]
Voornamen : [REDACTED]
Geboortedatum : [REDACTED]
Geboorteplaats : [REDACTED]
Adres : [REDACTED]
Woonplaats + PC : [REDACTED]
Rang : [REDACTED]
Onderdeel : [REDACTED]
Peoplesoft nr: : [REDACTED]
Telefoon : [REDACTED]

Verhoor is opgesteld in vraag-antwoord vorm waarbij V: staat voor vraag van verbalisanten en A: staat voor het antwoord van getuige.

Nadat de getuige was geïnformeerd over de reden van zijn verhoor, verklaarde hij desgevraagd:

V: U heeft zich gisteren gemeld bij [REDACTED] en gemeld dat u met één of meerdere Kamerleden heeft gesproken naar aanleiding van de uitzendingen van "Argos" over een schietincident in Afghanistan in augustus 2008. Kunt u vertellen waarom u in contact bent gekomen met Kamerleden?

PV van verhoor getuige [REDACTED]

Pagina 1 van 5

Kopie
Kopie

27/05/2010
31062000

A: Ik ben benaderd door [REDACTED] op 20 december 2009. Hij vertelde dat hij het Argos spoeddebat gevolgd had. Ik had hem op 16 december 2009 gebeld omdat ik toevallig op televisie op Politiek 24 het spoeddebat zat te kijken. Ik hoorde dat het ging over het schietincident. Hij was benaderd door één of meerdere Kamerleden en of hij iets wilde vertellen over de één of andere kwestie. Ik weet niet precies om welke Kamerleden het gaat. Hij vroeg daar mijn mening over. Hij vroeg aan mij of ik er bezwaar tegen had om te gaan praten met Kamerleden. Ik zei dat ik er geen problemen mee had om met iemand te praten vanuit een integere invalshoek. Ik wist op dat moment nog niet dat ik uiteindelijk met SP Kamerlid Harry van Bommel zou gaan praten. Ik weet ook niet of [REDACTED] de bron is van de Kamerleden waar kennelijk over gesproken wordt.

Ik ben de 23ste december 2009 gebeld door Harry van Bommel. Hij vroeg aan mij of ik met hem wilde praten. Hij mocht bij mij langskomen thuis, ik had geen zin om naar Den Haag te gaan of iets dergelijks. Zo heb ik dat tegen van Bommel gezegd. Van Bommel vroeg of hij de volgende dag bij mij mocht langskomen om te praten. Dat heeft hij uiteindelijk ook gedaan.

Ik heb voor die tijd trouwens op geen enkele wijze met andere Kamerleden contact gehad over deze kwestie.

[REDACTED] is overigens een goede vriend van mij, al jaren. [REDACTED]

Harry van Bommel kwam op 24 december 2009 bij mij thuis langs. We hebben ongeveer 2,5 uur met elkaar gesproken. Tijdens dit gesprek vroeg van Bommel onder andere of ik foto's had van het desbetreffende schietincident. Die had ik en die heb ik ook aan van Bommel gegeven. Van Bommel heeft de foto's van mijn computer afgehaald en op zijn eigen USB stick gezet met mijn toestemming. Het waren 9 á 10 foto's. Ik wil ze wel aan u laten zien. Ik heb deze foto's heb dezelfde dag dus op 7 augustus 2002 rond 18.00 uur gekregen van [REDACTED] die ze op zijn beurt weer heeft gekregen van Duitse Intell ter plaatse.

Naar aanleiding van het gesprek dat ik met Van Bommel heb gehad heb ik de melding gedaan aan [REDACTED] om hen op de hoogte te stellen van het gesprek. Ik heb vervolgens dit ook in de commandantrenlijn gemeld. Ik deed dit op 4 januari 2010, omdat dit speelde tijdens het winterverlof van ons.

Ik verbalisant heb digitale kopieën gemaakt van deze foto's en deze zullen bij dit proces-verbaal van verhoor worden gevoegd.

Ik heb trouwens ook een herinneringsboek van de desbetreffende missie meegegeven. Daarnaast heb ik aan van Bommel verteld wat ik wist ten opzichte van het schietincident in 2002.

V: Waarom heeft u deze informatie verstrekt aan het Kamerlid?

A: Omdat ik enerzijds ben benaderd door [REDACTED] en omdat het gesprek heb gehad met Van Bommel. Ik zag hierin geen bezwaar om wij leven in parlementaire democratie leven, hij een volksvertegenwoordiger is en ik heb er in het verleden ook al eerder melding van gemaakt.

Opmerking verbalisant:

Ik ga u nu wat vragen stellen over uw mogelijke aanwezigheid tijdens het schietincident in augustus 2002 in Afghanistan.

V: Waar was u in augustus 2002?

A: Ik ben [redacted] vertrokken naar Afghanistan in het kader van een uitzending. Ik vervulde daar [redacted] was mijn [redacted] ter plaatse. Wij waren verantwoordelijk [redacted]. Wij waren gestationeerd in Camp Warehouse, ongeveer 13 kilometer ten oosten van Kabul, Afghanistan.

V: Wat heeft u zelf waargenomen van het incident?

A: Op 7 augustus 2002 omstreeks 08:00 uur zou ik samen met [redacted] naar [redacted] gaan. We hadden daar diezelfde ochtend om 09:30 uur een afspraak. Ik zat in een MB de radio te tunen. Ik zag dat [redacted] nog bezig was met zijn scherfvest. We stonden op het punt om te gaan vertrekken.

Op enig moment, vlak nadat ik de FM9000 radio had ingeschakeld, hoorde ik letterlijk in het Nederlands de volgende kreet:

"Er is hier een vuurgevecht gaande, waar ik me even niet mee ga bemoeien!"

Dit triggerde mij. Ik dacht bij mezelf: "Vuurgevecht? ISAF? Dan zijn wij er toch van?" Het bevreemde mij dat een Nederlandse militair riep dat er een vuurgevecht gaande was waar zij zich niet mee gingen bemoeien. Ik moet er wel bij zeggen dat ik niet weet wat er qua communicatie allemaal aan bovengenoemde kreet vooraf was gegaan. Ik vermoed dat bovengenoemde kreet bedoeld was voor de OPS. Maar dat kan ik niet met zekerheid zeggen.

Enige minuten later hoorde ik over de radio dat de ROMEO zich ter plaatse meldde. Enkele minuten daarna hoorde ik dat het vuurgevecht kennelijk was afgelopen. Weer iets later hoorde ik over de radio dat ze kennelijk een gewonde local aan het verplaatsen waren. Kort daarop hoorde ik dat er werd doorgegeven dat die local het niet overleefd had.

In mijn beleving heeft dit hele incident, voor zover ik dat over de radio meekreeg, zo'n 40 minuten geduurd.

V: Bent naar aanleiding van dit incident eerder door KMar of Defensie gehoord?

A: Ik ben nooit door de KMar of door Defensie gehoord omtrent dit schietincident. Twee weken na het incident heb ik contact gehad met generaal [redacted] was de OPS BLS, samen met [redacted]. Op uitnodiging van [redacted] ben ik 2 dagen met hem opgetrokken om hem wegwijs te maken in de verschillende projecten waar wij mee bezig waren. [redacted] was ter plaatse in het kader van een werkbezoek. Gedurende die 2 dagen heb ik naar eer en geweten verteld van welke misstanden er sprake was. In algemene zin, maar ook specifiek over het schietincident van 7 augustus 2002.

Naar aanleiding van de gesprekken die ik met [redacted] gevoerd had in Afghanistan, werd ik in een later stadium na de uitzending uitgenodigd om opnieuw bij [redacted] op gesprek te komen. [redacted] had een onderzoek ingesteld naar aanleiding van de diverse misstanden die wij ter plaatse kenbaar hadden gemaakt. Het gesprek van [redacted] met mij, overigens in bijzijn van [redacted] werd digitaal opgenomen. [redacted] heeft op diezelfde dag 's ochtends een soortgelijk gesprek met [redacted] en consorten gehad. Naar aanleiding van deze gesprekken is er een protocol geschreven in het kader van "lessons learned", genaamd "Omgang met de Islam".

Opmerking verbalisanten: Wij willen in dit verhoor ons even beperken tot het schietincident wat heeft plaats gevonden, zonder overigens afbreuk te doen aan de andere zaken.

V: Welke informatie heeft u daarna nog gekregen over het schietincident?

A: Ongeveer een week na het schietincident heb ik nog met de KMar gesproken over het schietincident. Ik vroeg op informele wijze aan de collega's van de KMar hoe het er voor stond met het onderzoek. Zij vertelde mij dat ze er verder niet zo veel mee konden, omdat de NL militairen pas ter plaatse kwamen nadat het schietincident al gebeurd was. Dit bevreemde mij, omdat ik 40 minuten lang dat radioberichtenverkeer gevolgd heb. Daaruit kon ik opmaken dat de Nederlandse militairen ter plaatse er kennelijk kort bovenop zaten. Verder zijn er naderhand veel militairen bij en mij in de tent geweest om te praten over het incident zelf. Sommige van die jongen kwamen klagen over het feit dat er ander jongens die bij het incident betrokken waren geweest behoorlijk "peppi" liepen te doen over hoe "die gasten uit de voeding werden geschoten". Een ieder verwerkt dat natuurlijk op zijn eigen manier.

Ik heb ook gesproken met jongens die er zelf bij waren geweest en enkelen van hen snaptten maar niet dat er niets aan gedaan werd. Daar bedoelden ze mee dat nader gericht onderzoek uitbleef. Ik heb overigens nooit van jongens die bij ons kwamen gehoord dat ze daadwerkelijk gezien hebben dat die locals werden doodgeschoten. De collega's van de KMar ter plaatse hebben mij verder niet geïnformeerd over de inhoud of voortgang van het onderzoek. Ik heb zelf tijdens het uitluisteren van het radioberichtenverkeer niet gehoord dat er schoten werden gelost, voor zover ik mij kan herinneren. De gesprekken ten opzichte van het incident vonden plaats binnen een tijdsbestek van een paar weken na het incident.

Mijn conclusie, op basis van datgene wat ik zelf gehoord heb over de radio en op basis van diverse gesprekken naderhand met diverse betrokkenen, is dat er kennelijk NL militairen een vuurgevecht hebben waargenomen, zonder dat ze zich daarmee bemoeid hebben. Dat stoort mij nog het meest. Ik ben niet op de hoogte van de feitelijke omstandigheden ter plaatse rondom het schietincident.

V: Weet u wat de inhoud is van het dossier dat destijds door de KMar is opgemaakt?

A: Nee, ik heb nooit van het dossier van de KMar kennis genomen.

V: Er wordt ook gesproken over een foto waarop een NL militair op één van de lijken zou staan. Bent u bekend met het bestaan van die foto?

A: Ik heb daarover gehoord van een van de mensen die destijds ook bij ons de tent is geweest. Destijds al in Afghanistan in 2002. Dat zou een soort "safarifoto" zijn geweest. Ik heb zelf nooit een dergelijke foto gezien. De enige foto's die ik heb van het incident heb ik net aan jullie gegeven. Dat zijn dezelfde foto's die ik ook aan Van Bommel heb gegeven. Ik heb met Van Bommel ook niet over dergelijke foto's gesproken. Hij heeft mij er ook niet naar gevraagd. Ik weet ook niet of die foto überhaupt bestaat.

V: Heeft u verder nog iets toe te voegen aan dit onderwerp?

A: Nee, volgens mij niet. Datgene wat ik weet en wat ik gehoord heb heb ik jullie verteld.

V: Is er iets wat nog niet is besproken wat u wel van belang acht?

A: Nee, volgens mij niet. Ik weet ook niet meer als dat.

Tijdstip einde verhoor: 16:30 uur.

Nadat de getuige zijn verklaring had gelezen, verklaarde hij daarin te volharden en ondertekende deze.

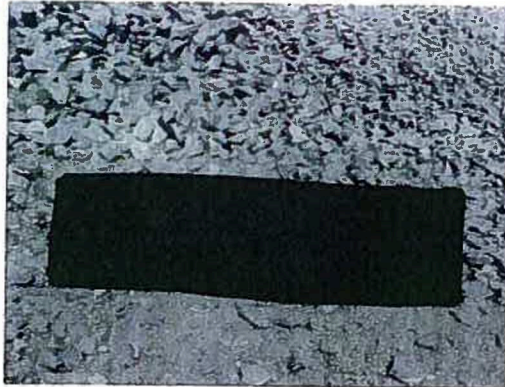
Getuige

Wij hebben hiervan persoonlijk op afgelegde ambtseed dit proces-verbaal
opge maakt, dat wij sloten en ondertekenden op 5 januari 2010 te [redacted]

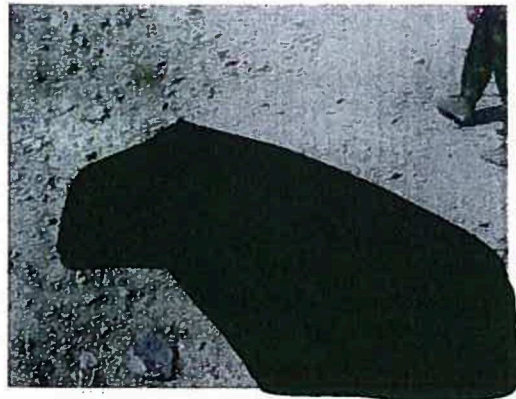
De verbaalsanten,
[redacted]

Fotoblad foto's getuige [REDACTED]

0.002961 firefight

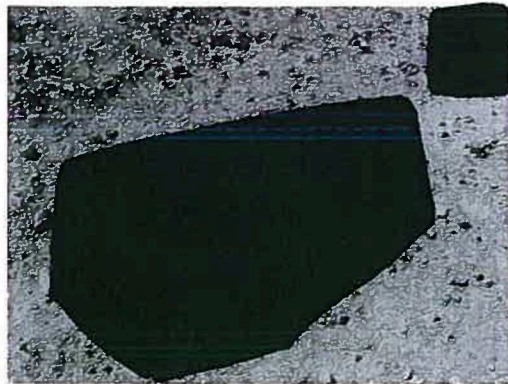
0.002961 firefight1

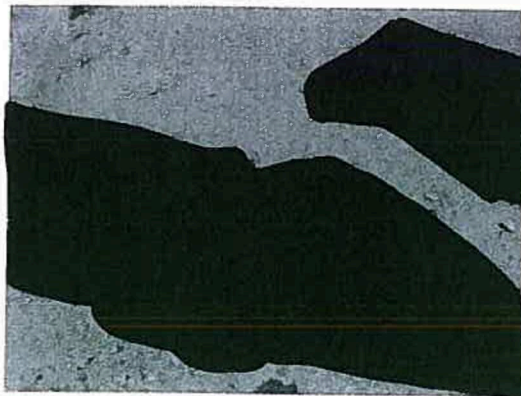
0.002961 firefight2

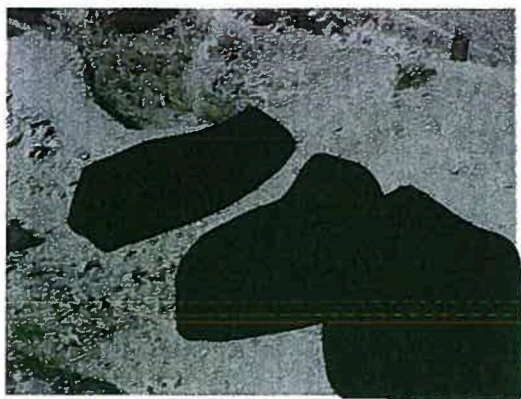
0.002961 firefight3

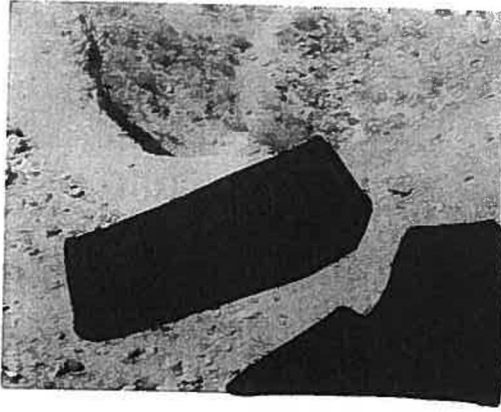
0.002961 firefight4

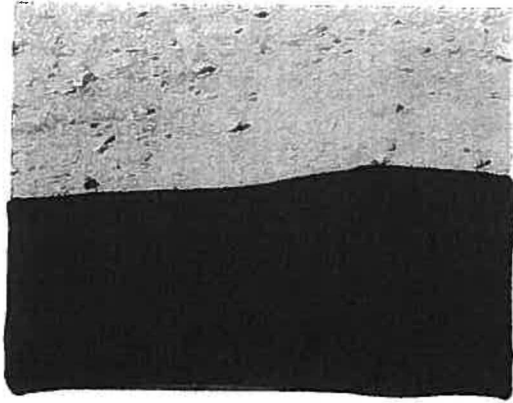
0.002961 firefight5

0.002961 firefight6

0.002961 firefight7

0.002961 firefight8

